

מבקש אור פניך

גליון
מס' 1
סיון
תש"פ

להתור ולבקש אור פני הצדיק הגנוז בתורתו הקדושה

לבקש בהיכל

"ואמר לי כי התורות שלו הם כמו מי שנכנס לפלטין שיש בו היכלות וחדרים ואכסדראות ופשפשין נאים ונפלאים ונוראים נאים מאד, ועליות על-גבי עליות שונות בדרכי חדושים נוראים.

ותכף כשנכנסין בחדר אחד ומתחילין להסתכל בו ולהתפלא על נפלאות החדושים אשר בו, בתוך כך רואין שנפתח לו פתח נפלא לחדר אחר,

וכן מחדר זה לחדר עוד וכן מחדר לחדר ומחדר לעליה וכו' מכלם פתוחים מזה לזה פתחים וחלונות ומקשרים ומשלבים זה בזה בסדר נפלא ובחכמה עמוקה ובתכלית היפי והנוי וכו'.

וכל זה אי אפשר לבאר בכתב כי-אם למי שנכנס קצת בהבנת עמק דברי רבנו זכרוננו לברכה.

אשרי הזוכה לטעם נעם מתיקת עמקות תורתו אשר אין דגמיתה..."

בסוד שיח

הרב החסיד ר' משה קרמר

שליט"א מאיר נתיבות

בדרכי הלימוד והעיון

בתורות רבינו הקדוש

לבנת הספיר | ביאור

פסיעה קטנה | סיפור

**- חסיד ברסלב -
דרך כבושה לפניך**

מאות כבר הצטרפו למיזם "דרך כבושה" שע"י "כולל ליקוטי מוהר"ן בע"י - ביתר עילית" ללימוד תורה רע"ז בע"י ובמקומות בחודש אייר עד שבועות ולהמשיך בכך רפואה לעולם

אל תתמהמה, הצטרף עכשיו!
וטעם ממתיקות עמקות תורותיו של רבינו הק'!

להשתתפות בהגרלה הגדולה יש ללמוד את התורה 5 פעמים ב5 שעות עד חג השבועות
ההרשמה בקו איחוד חסידי ברסלב שלוחה 6

להצטרפות למילגה ע"ס 300 ש"ח לאברך, 200 ש"ח לבחור,

יש ללמוד את התורה לפחות 5 פעמים 12 שעות עד חג שבועות וכן לשמוע 4 שיעורים על התורה

בקו איחוד חסידי ברסלב 074.796.2251 שלוחה 6

ההרשמה דרך הנציגים כדלהלן:

ביתר
ר' נתן צבי ברלב 054-8594747
בין השעות 9:30-10:30 בערב
ביתר קבוצת הגזלנים הקדושים
ר' ישי ליפשיץ
אומן
ר' שמואל שפירא
ארה"ב פלעטבוש
ר' נחמן פריד
ארה"ב בורו פארק ווילמסבורג
ר' אשר מרדכי פרידמן

בית שמש רמה ב'
ר' יוסף דייטש 052.7156.234
בית שמש חפציבה
ר' יהודא צבי ברוין 054.8528.284
בני ברק
ר' נחום ספרא 054.8591.617
הוד השרון
ר' נפתלי כהן 053.4158.148
הר יונה
ר' נח יונה קוסטנטינר 052.7190.903

ירושלים מורשת הנחל
ר' אברהם יצחק בלום 054.8561.903
ירושלים קהילת חסידי ברסלב קרן אור
ר' שמעון זילבר 052.7124.993
צפת קהילת נחל נובע
ר' נתן הורביץ 055.670.1480
צפת פאר הנחל
ר' שמחה פלברבוים 053.3144.862
ברכפלד
ר' שמואל קלצקין 053.3188.316
אלעד
ר' נחמן ליברמנטש 052.766.3347

בגליון:

בקשו פניו תמיד

התנוצצות 11

המתנות טובות שהצדיקים מבקשים לה-
עניק לנו תלויים במידת הביקוש והח-
תירה בעמקי פנימיות תורותיהם

לבקר בהיכלו 12

התגלות תורה שאין כדוגמתה – הלי-
מוד בתורת רבינו הק' כמוהו כטיול ובי-
קור בארמון ופלטרין רב היכלות נוצצים
ומזהירים מהם נפתחים חדרים מרהיבים
ביופיים לא תשבע עין מלהכילם

נועם שיה 12

עצות ותובנות בדרכי הלימוד והעיון בתר-
ת רבינו הק' ממה שזכינו להאזין ולשמע
מפי הרב החסיד רבי משה קרמר שליט"א

לבנת הספיר 12

קדושת שבת והשלוש הנפרס בכנפיה הם
התיקון והמרפא וההמתקה לכל המחלוקות
החללים והדינים המעביבים את פריחת הבריא

תורת חיים 12

כשהנפש שוחה לכל עד לעפר היא זוכה לפסוע
ולעלות על דרך ה' - מסע נפשי בשבילי התורה

הגיון לב 12

ביאורים על התורה הנלמדת רע"ז – מפרי
רוחם של בני הנעורים תלמידי הישיבות

עם לבבי

אשיחה 12

רחשי לב ורגשים ושיח חברים יוקד בי-
נות לשדי היער ואילנות השדה המאירים
פינות יקרות במשעולי התורה העיונית

"לחפש ולבקש" - זאת היתה אזהרת-צוואת איש האלקים בטרם עלה ונתעלה אל
רום המעלה. היה זה בראש השנה האחרון, ח"י ימים לפני שנתקטר בחד קטירא
בקודשא בריך הוא, ישב רועה ישראל הנאמן, וגילה תורה נשגבת אשר בה הואיל
לעורר ולהזהיר את צאן מרעיתו "לחפש ולבקש מאד אחרי מנהיג אמיתי".

לאחר שנגנו ארון הקודש ונסתתר אור האורות, שוטטו התלמידים ושאלו את נפשם
איכה תרעה ואיכה תרביץ בצהרים, היכן נמצא ואיה משכן רוחו והמשך חיותו. עד
שבא התלמיד הנאמן והנבחר וברוחו פי שניים גילה את סודו ונצחיותו:

"כי הצדיק מסתתר בכל פעם מהעולם מחמת קלקולם ונתרחק מהם
הרבה עד שקשה להם לקבל ולניק מאורו הגדול כי אם על-ידי יגיעות
ובקשה וחפוש הרבה. וזה גם בחייו.

"מכל שכן אחר הסתלקות לעלא ולעלא, צריכין לחפשו ולבקשו
יותר ויותר לסלסל ולחפש בתורתו הקדושה ולילך בדרכיו ואורחותיו
הקדושים, ולבקש ולהתחנן הרבה לפני ה' יתברך עד שיוריד דמעות
הרבה עד שישפך לבו כמים לפני ה' עד שיזכה למצא ולהשיג פנימיות
כוננת תורתו הקדושה שזהו בחינת הצדיק בעצמו.

"כי עקר הצדיק הוא תורתו הקדושה ששם גנוז רוח הקדש שלו".

(ליקוטי הלכות חושן משפט א', הלכות שלוחין הלכה ה', יב)

ואכן, עם האוצרות שהותיר אחריו ראש בני ישראל, תורות נוראות שאין חקר
לתבונתם, הלכו והעמיקו כלל תלמידיו הנאמנים שבכל הדורות, וסלסלו וחפשו
במכמניהם את אורו ורוחו הנצחי, כשהם מטיילים בהם מהיכל להיכל ונכנסים בעדם
מחדר לפנים מחדר, מביטים ומשתאים ביופיים והדרם ונועם זיוו, ונכספה גם
כלתה נפשם בגעגועים ובבכיה לחזות בבעל הבירה והארמון חמדת הברואים, עד
שזכו והציץ ונגלה מבין החרכים והאיר להם פניו המזהירים כאור שבעת הימים.

ועם התורות הנשגבות הללו, שכל סגולות ותיקוני הבריא בהם צפונות וכל הק-
דושות העליונות בהם טמונות, נלך ונפסע ונסע כל היום לעורר את האהבה והרצון
העליון, כי על כן, אין לנו שיעור אלא התורה הזאת לבד, להחיש בה את ביאת גואלינו
נצר מחלציו יצא, יבוא ויגאלינו גאולת עולמים.

זה כל תכליתו ומגמתו של גליון "מבקשי פניך" זה הרואה אור עולם עכשיו, סמוך
ונראה ליום וחג מתן תורתנו הקדושה, לחדש הלבבות לשוב ולחפש ולבקש אחר
גנוזא דמלכא, להגהות בהם יומם ולילה, לדבוק באילנא דחיי לעד ולנצח נצחים.

אבקשה

יו"ל ע"י
מערכת אבקשה

בשיתוף עם כולל ליקוטי מוהר"ן בעין ביתר עילית

טל': 02-539-63-63
פקס: 077-318-0237

וַאֲמַר לִי כִי הַתּוֹרוֹת שְׁלוֹ הֵם כְּמוֹ מִי שְׂנֹכְנִים לְפִלְטִין שִׁישׁ בּוֹ הַיְכָלוֹת וְחֲדָרִים וְאַכְסְדְּרָאוֹת וּפְשָׁפְשִׁין נָאִים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים נָאִים מְאֹד

”אֵין

שום ספר דוגמתו” - משפט כזה עלול להישמע מופרך בייחס לספר שהתחבר אך לפני קצת יותר ממאתיים שנה. אולם אך אם נבין בהקשר למה נאמר משפט זה ונוסיף להתעמק מדוע אכן הקביעה המוחלטת אכן הולמת כל מילה ומילה, שוב לא נתפלא.

כן, את המשפט הזה כותב התלמיד המובהק ביותר מכל תלמידי רבינו, לא אחר מתאר בציור מופלא את נפלאות בנין תורותיו של רבינו הקדוש ששמעם מפיו הקדוש בעצמו.

וכך הוא כותב: ”וְכָל זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בְּכֶתֶב כִּי אִם לְמִי שְׂנֹכְנִים קִצַּת בְּהִבְנַת עֵמֶק דְּבָרֵי רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָהּ. אֲשֶׁרִי הַזֹּכֶה לְטַעַם נַעַם מְתִיקַת עֵמֶקוֹת תּוֹרָתוֹ אֲשֶׁר אֵין דְּגֻמָּתָהּ.”

ואם לא די בכך הרי שבמקום אחר הוא מפליא ומגדיל עוד יותר וקר בע במילים הברורות ביותר:

”מִי שִׁישׁ לוֹ עֵינִים וְיָשִׁים דַּעְתּוֹ וְלָבּוֹ הֵיטֵב לְדַבְּרֵי רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָהּ יָבִין מַעֲט מַעֲט מְזַעֵר מַעֲצָם הָעֵמֶקוֹת הַנִּפְלָא שִׁישׁ בְּסַפְרֵיו, אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא דְגֻמָּתָם בְּשׁוּם סֵפֶר שִׁיְהִיָּה בְּדַבְּרֵיו עֵמֶקוֹת נִפְלָא וְנַעֲמִים כְּמוֹ בְּסַפְרֵיו הַקְּדוּשִׁים.”

במה דברים אמורים וכיצד יכול כל אחד מאיתנו לשזוף את עיניו באותם נפלאות, מעט מזער, כל אחד כפום מה דמשער בלביה, באותה עמקות אשר אין דוגמתה בשום ספר בעולם.

לשם כך עלינו לחזור לאותה שיחה נפלאה שרבינו מתאר בה את היכולות תורתו לתלמידו, שיחה שיש בה מן ההדרכה כיצד אנו צריכים ללמוד את תורתו של רבינו, כיצד עלינו לדלות ולהוציא ביאורים ופירושים בעיון ובעומק מתוך ספרו הקדוש.

בקיץ תקס”ה - כותב מוהרנ”ת – בין פסח לשבועות הוא הרבה לבוא ממקום מגוריו בנמירוב לעמוד לפני הדרת קדושתו ולהנות מזיו פני השכינה. עיקר המניעה שהתלוותה לכל נסיעה שכזו, אינה משום טלטול וקושי הדרכים אלא החשש שמא יקפיד רבינו ולו במשהו קל שבקלים על כך שמוהרנ”ת ורעו ר’ נפתלי מרבים לפקוד את ביתו.

באחת הפעמים בהם הם הקבילו את פניו הקדושות הראה להם בתחילה רבינו כאילו הוא מקפיד עליהם, אך אחר כך בעת שיחתו הוא ביאר למוהרנ”ת את עמקות תורותיו:

”וַאֲמַר לִי כִי הַתּוֹרוֹת שְׁלוֹ הֵם כְּמוֹ מִי שְׂנֹכְנִים לְפִלְטִין שִׁישׁ בּוֹ הַיְכָלוֹת וְחֲדָרִים וְאַכְסְדְּרָאוֹת וּפְשָׁפְשִׁין נָאִים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים נָאִים מְאֹד, וְעֲלִיּוֹת עַל-גַּבִּי עֲלִיּוֹת שׁוֹנוֹת בְּדַרְכֵי חֲדוּשִׁים נוֹרָאִים, וְתִכְף כְּשֶׁנֹּכְנִסִין בְּחֶדֶר אֶחָד וּמִתְחִילִין לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ וְלֹא תִפְלָא עַל נִפְלְאוֹת הַחֲדוּשִׁים אֲשֶׁר בּוֹ, בְּתוֹךְ כֵּךְ רוֹאִין שְׁנִפְתָּח לֹא פִתָּח נִפְלָא לְחֶדֶר אֶחָד, וְכֵן מִחֶדֶר זֶה לְחֶדֶר עוֹד וְכֵן מִחֶדֶר לְחֶדֶר וּמִחֶדֶר לְעֲלִיָּה וְכֵן מִפְּלֶם פְּתוּחוֹת מִזֶּה לְזֶה פְּתָחוֹת וְחֲלוֹנוֹת וּמִקְשָׁרִים וּמִשְׁלָבִים זֶה בְּזֶה בְּסֶדֶר נִפְלָא וּבְחֻכָּה עֵמֶק וּבְתַכְלִית הִיפּוֹ וְהִנּוּי וְכוּ’.” (וְכָל זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בְּכֶתֶב כִּי-אִם לְמִי שְׂנֹכְנִים קִצַּת בְּהִבְנַת עֵמֶק דְּבָרֵי רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָהּ. אֲשֶׁרִי הַזֹּכֶה לְטַעַם נַעַם מְתִיקַת עֵמֶקוֹת תּוֹרָתוֹ אֲשֶׁר אֵין דְּגֻמָּתָהּ)...”

בנתיבות היכלותיו הנשגבים של הנחל נובע מקור חכמה

מה נסובה המחלוקת. מדוע פרצה כזאת מחלוקת, מה ליבת הוויכוח ועל מה ניטשת המריבה. כן כן, בתוך התורה הזאת גופא מבעד לשיי טים ובין השורות רבינו מגלה לנו על מה הם רבים. עלינו רק לחפש.

לא זו בלבד, אלא גם אם רבינו מזכיר מושג ידוע, שיש לו כבר אזכור רים קודמים וביאורים נפלאים בכל הספרים הקדושים, עלינו בעיקר לנסות להבין מה רבינו מבאר בעניין. כמו למשל המושג של אחיזת הסיטרא אחרא ויניקת הקליפות, או המושג של 'תמורה'. הגם שבא מת יש לכך ביאורים בספרים, עיקר החיפוש צריך להתמקד בתוך התורה גופא, לאחר מכן גם הביאורים שנכתבו בכל הספרים הקדושים יקבלו את משמעותם החדשה והעמוקה פי כמה לאוד דברי רבינו בתורה זו.

אך לא צריך להיבהל. לא צריך להרפות ידים כי לא עליך המלאכה לגמור. אם נכנסים לתוך הלימוד המתוק הזה בלחץ ותחושת דחיפות, להבין מיד את הקשרים ואת כל הפתחים שיש מחדר לחדר ומהיכל להיכל, המוח והלב נסתמים וכל המושגים נדמים ללומד כפאזל מעורבב חסר כל סיכוי.

לשם כך עלינו לנסות לשוטט ולטייל. לעבד את הדברים לאט לאט, לשנן אותם, ללטף אותם ולמשש אותם שוב ושוב במחשבה. לקרוא את הדברים שוב ושוב בניגון, ברוגע, מתוך התבר ננות והתקשרות לנותן התורה, לצדיק שגילה את אותם דיבורים יקרים ומאירים. וכך להתחיל לטייל מחדר לחדר בתוך ארמונות התורה. לא מתוך מחויבות להבין ברגע אחד, לא מתוך מרוץ להגיע לתשובה שתענה על כל השאלות, אלא עוברים מנושא לנושא מנסים בעדינות מחשבתית עם נימי הלב לפרוט על המילים, למצוא בהם משמעויות נסתרות.

”כִּי הוּא זְכוּת גָּדוֹל לְהֵאדָם כְּשִׁזְכָּה שִׁיְהִי מִחֵשֶׁ בּוֹתִיו מְשׁוּטָטוֹת בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ וְזָכְרוֹנוּ לְבִרְכָּה הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מְאֹד אֲשֶׁר אֵין עֶרֶךְ אֵלָיו. וְאֵי אֲפֹשֶׁר לְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ הַקְּדוֹשׁ שֶׁלֹּא לִפְנֵים בְּכָבוֹדוֹ חֵס וְשְׁלוֹם כִּי כָּל הַמוֹסִיף גּוֹרֵעַ...”

וְאֵין לָנוּ שׁוֹם הַשְׁגָּה וְתַפְסִיסָה בּוֹ כָּלֵל כִּי אִם עַל-יְדֵי קִצַּת הַתּוֹרוֹת הַנִּפְלְאִים שֶׁגָּלָה בְּסִפְרֵי הַקְּדוֹשִׁים, וְהַמְעֻשִׂיּוֹת הַנּוֹרָאוֹת הַמוֹבָאִים פֹּה. וּמִזֶּה יָכוֹל כָּל חַד כָּפּוֹם מִה דְּמַשְׁעַר בְּלִבָּה לְהִבִּין קִצַּת מַעַט מִזֶּעַר עַד הֵיכָן מַגִּיעַ רוֹם תִּקְפוֹ וְקִדְשָׁתוֹ עַד אֵין תִּכְלִית... (חיי מוהר"ן פג.)

בהמשך קיבלה שיחה זו מקום מיוחד כהדרכה ללומד בהקדמת הספר ליקוטי מוהר"ן. ר' נתן שראה בשיחה זו את אחת הנקודות החשובות ביותר, כדרך להבנת צורת הלימוד בתורותיו של רבינו הקדוש, תמצת את הרעיון העיקרי שבה לתוך ההקדמה שכתב לספר ליקוטי מוהר"ן.

עיקר דבריו היוצא למעשה, שעלינו להבין שכל תורה מצד עצמה, מכילה את שלמות כל ההשגה וההבנה שלה, מבלי צורך להביא שום תוכן נוסף מבחוץ כדי להבין אותה עד תום. ועל אף שבתחילה נדמה ללומד שהמושגים תלושים ורחוקים מהבנתנו, עד שנפנה למקורות אחרים רחוקים ומוקדמים כדי להבין על מה רבינו מדבר ורק אחר כך נוכל להבין את דבריו, זוהי הטעות שבשלה לא יתגלה לאדם גדלות ועמקות תורתו אשר אין דוגמתה בעולם.

כמו שבמרחבי התורה הקדושה קיים מושג שנקרא 'דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר', הרי שבתורת רבינו הקדוש, כל תורה ותורה מצד עצמה, ללא שום קשר לתורה אחרת באותו ספר, משמשת במרחביה העצומים את הכלל הזה מראשיתה לסופה ומצדדיה ואמצעיתה לתחילתה וסופה (עיין בלשון מוהרנ"ת בהקדמת ליקוטי מוהר"ן).

בכל תורה, גם אם נדמית לנו כקצרה וקטנה, ההתחלה של התורה מבארת ומאירה נקודה עמר מה בסופה וכן להיפך שבסוף התורה יתגלה למפרע הכוונה הפנימית של דבריו בתחילת התורה.

עד כדי כך, שכל תפיסה או הקדמה, שכבר תפסה לה מקום בתוך שכלנו, יכולה להפריע להבנת דברי רבינו כאשר אנו באים להבין את עמקות תורתו הקדושה.

אם למשל אנו מתחילים ללמוד על מחלוקת, אבל בראש שלנו יש כבר לפחות שלוש 'ציורים' והקדמות' מה הפירוש מחלוקת. יהיה לנו קשה מאוד להתנתק מאותם 'פירושים' ולשמוע פירוש חדש של מחלוקת, הפירוש של תורה רע"ז...

גם אם אותם הקדמות יש להם שורשים עמוקים בכל מרחבי התורה הקדושה, מהגמרא והמדרש ועד כתבי האריז"ל וספרי המחשבה, הם נכונים וצודקים לכשעצמם, אבל עלינו להיזהר שהם לא יסתירו לנו את חידושו של רבינו, את הגילוי החדש והאור העצום שעדיין לא נגלה כלל עד הנה.

לכן, כשאנו באים ללמוד תורה בליקוטי מוהר"ן עלינו לחתור ולחפש, כל מושג וכל סיבה, מה התשובה והביאור מתוך התורה הזאת בעצמה.

כך למשל, אם רבינו מתחיל את התורה בתיאור על מחלוקת של שונאים, עלינו להבין אך ורק מתוך התורה, לא רק מהי מחלוקת, אלא גם על

”
כמו שבמרחבי
התורה הקדושה
קיים מושג שנקרא
'דברי תורה עניים
במקום אחד
ועשירים במקום
אחר', הרי שבתורת
רבינו הקדוש,
כל תורה ותורה
מצד עצמה, ללא
שום קשר לתורה
אחרת באותו ספר,
משמשת במרחביה
העצומים את הכלל
הזה מראשיתה
לסופה ומצדדיה
ואמצעיתה
לתחילתה וסופה

” ובהם נהגה יוזמם וליכלה

שיחה מרוממת מלאת חן וגדושה בתובנות מאירות
ומשובבי לב בדרכי הלימוד והעיון בתורותיו
הנשגבות והעמוקות של רבינו הקדוש, שזכינו לשמוע
במעונו של הרב החסיד רבי משה קרמר שליט"א

מוגש בזה כהכנה לקראת חג מתן תורתנו הקדושה, אשר
ביום קדוש ונורא זה אנו זוכים מחדש בכל שנה לקבל את
הכח לקיימה, על ידי התורה שגילה הנחל נובע מקור חכמה

שיחות ומאמרים לחיזוק ועידוד הלימוד בתורת הנחל נובע מקור חכמה

זה

כבר תקופה ארוכה ימים, שכמו רוח טהרה ננסכה ממרומים, והעירה את לבם של אנשי הצדיק שבכל קיבוצי אנשי שלו-מינו בארץ הקודש ואף בתפוצות הגולה, להיות חוברים יחדיו לעסוק, לילך ולהעמיק בתורתו המאירים של רבינו הקדוש, להתחדש ולחדש בהם את התקרבותם אליו באמת.

וכך, מעת לעת נקבעת תורה מסוימת - לרוב מאמר התואם את מועד החג והזמן המתקרב - אשר סביבה מתאחדים אברכים מכל הגילאים ובני הנעורים תלמידי הישיבות יושבים והוגים בתורה הנבחרת תמידית כסדרן ומשוחחים ומשתעשעים באמריה בכל עת מצוא, כשהם צוללים למעמקה מפענחים ניצוצות מצפונותיה ומתועדים לאורו העליון והנשגב של מי שגילה רזין דרזין אלו הגנוזים בתורתו.

התורה על שלל בחינותיה והשגותיה מעסיקה אותם יומם ולילה, עמה הם קמים ואיתה הם שוכבים, היא שיגם ושיחם בכל מפגש חברים, ובעיקר לאורה הם שופכים את לבם כמים בשעה שהם מתבוננים ומתייחדים עם בוראם.

בעיצומו של חודשי החורף, לפני פרוץ התמורות והמאורעות המתחוללים בכל רחבי תבל, פנינו אל מעונו של הרב החסיד ר' משה קרמר שליט"א ונכנסנו אל חדר משכיתו, להקשיב ולקבל לקח עצה והדרכה וחיזוק בלימוד תורת רבינו הקדוש, מפי אחד ומיוחד מבין אנשי שלומינו היקרים, אשר משחר ימי עולמיו נטה שכמו לעמול ולעיין בתורת רבינו הקדוש, וזוכה לאורך ימים ושנים רבות וארוכות להאיר בשיעוריו ובספריו הבהירים את עיני הלומדים בספר הקדוש "ליקוטי מוהר"ן", כשהוא דולה ומשקה ביאורים נפלאים מעמקי מימיו הצחים של הנחל נובע מקור חכמה זיע"א.

היתה זאת שעה של קורת רוח ומרוממת מלאה חן והוד קדומים, בה חזר וניעור רגשי אש קודש, הזכות הגדולה שנפלה בחלקינו ליפול בגורלו של צדיק הדורות שהאיר לארץ ולדרים עליה תורת עליונות ונוראות, אשר כל הסמים והרפואות לנפש ולגוף טמונות וחבויות בהם, וכל תיקור ני הנשמות והעולמות תלויים ועומדים עליהם. וככל שעוסקים ומעמיקים בהם מתחדש אורם וכוחם העליון והנשגב ביתר שאת ויתר עוז.

בראשית השיחה אנו שואלים מה היא הדרך הנכונה דרכה ישכון אור כל המבקש לעיין ולהעמיק בתורתו של רבינו הקדוש.

בראש ובראשונה ראשית כל צריכים ללמוד את התורה מתחילתה ועד סופה. לעשות היכרות ראשונה עם הנושאים המדוברים בה. לאחר מכן יש לחזור עליה פעם אחר פעם ולשנן אותה אף עשר פעמים, עד שכל התורה ועניניה תהיה עומדת וניצבת לפני העיניים וחקוקה בזכרון. כי על כן, כשרבינו מדבר והיה חפץ שיהיה לכל אחד שיעור בעיון, הרי שהעיון תלוי הרבה בבקיות בתורה, וממילא באם רוצים להעמיק בתורה מוכרחים שיהיה בקיאות בפשטות של התורה.

את הצורך לידע את כל התורה מראש לסופה עוד לפני העיון אפשר ללמוד משיחת רבינו המובאת בשיחות הר"ן (שיחה קצט) שאומר שם ש'אין מי שיוכל להבין בהספר (היינו בספר ליקוטי מוהר"ן) כי אם מי שיוכל לומר כל תורה פנים ואחור', כלומר ההתחלה קשורה לסוף והסוף להתחלה כולם מבארים זה את זה.

זה למעשה היסוד של הכלל הראשון שכתב רבי אברהם בר"ן בראש ספרו ביאור הליקוטים, ש'הרישא והסיפא והמצעיתא שבכל מאמר וענין, מפרשים מבארים זה לזה'. ועל ידי זה יכולים לבוא לכל הכ"ללים, זה גם הפשט שהכלל הראשון הוא העיקר, כי כל הכללים שאחריו תלויים בזה הכלל.

אני רגיל לומר את זה תמיד, שבעצם הדבר הזה כבר מוזכר בהקדמה של רבי נתן זי"ע ליקוטי מוהר"ן, כשהוא מרחיב להפליא את העמקות שיש בספר 'עמקות לפנים מעמקות' כלשונו הקדוש, הוא ממשיך ומתאר את תורתו של רבינו כמי ש'נכנס ויוצא מפלטרין לפלטרין ומתדר לחדר ומענין לענין באותו ענין, צריך לחזור לאחריו בכל פעם ולהביט מאחוריו להבין היטב מתיקנות עמקות הדברים, אחרית דבר מראשיתו וראשיתו מאחרי' תו, כולו קשור ומחובר ונעוץ סופו בתחילתו ותחילתו בסופו, וכן באמצעיתו ובצדדיו, וכך הוא ממשיך הלאה לבאר שכל התורה למעשה היא מקשה אחת.

כידוע רבינו רצה שכל אחד ימצא את עצמו ואת כל מה שעובר עליו בתורה שלומד, איך זוכים להגיע לזה.

כשמתחילים ללכת עם התורה בפשטות, ולומדים את התורה וחוזרים עליה, כמה ששוקדים על דלתותיה יותר כך מוצאים בכל פעם הבנות חדשות קרובות לנפש ומצב האדם, ואז הוא זוכה להתחבר אל עומק הדברים. ובאמת לא רק המעברים שעובר על כל אחד ואחד נמצא בתורה, אלא גם כל מה שמתחולל בכלליות העולם הכל רמז ונסתרים

כשמתחילים ללכת עם התורה בפשטות, ולומדים את התורה וחוזרים עליה, כמה ששוקדים על דלתותיה יותר כך מוצאים בכל פעם הבנות חדשות קרובות לנפש ומצב האדם, ואז הוא זוכה להתחבר אל עומק הדברים

תר בכל תורה ותורה של רבינו שהיא כלליות גמורה.

שמעתי פעם מרבי אליהו חיים רוזין זצ"ל, מתלמידיו המובהקים של רבי אברהם בן ר' נחמן, שכאשר ראבר"נ למד תורה לפני הציבור המסתופפים בצילו, כל אלו שישבו והקשיבו ושמעו את התורה מפיו, ראו איך בתורה שלמד נכלל כל מה שהתרחש בעולם. וכך חזר ונשנה כשהגיע ולמד תורה אחרת, גם שם להשתוממות כולם ראו שוב איך הכל נמצא בתורה הזאת.

כשלוומדים ליקוטי מוהר"ן מה בעצם צריכים לחפש בתורה.

צריך לחפש את הלב של התורה, זה הרי המטרה, כל תורה יש לה את הנקודה העיקרית שסביבה סובבת ציר כל התורה. וגם בזה כש חוזרים ולומדים הרבה את התורה ומעיינים כראוי יכולים להתחיל לראות ולהבחין מה העיקר והיסוד, ואיך זה הולך ומתבאר ומתקשר בכל התורה. וכמובן שבד בבד צריך לחפש את ה'לעובדא ולמעשה' היוצא מהתורה שזה התכלית, ואת ההתחזקות המיוחדת להתקרב להשי"ת שנמצאת בכל תורה ומאמר.

זה אחד הדברים המופלאים שיש בספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן, שיר לוב שלא נמצא כמותו, שמצד אחד הוא ספר עמוק מני ים, ממש עמוק עמוק מי ימצאנו, כפי שכל מי שפותח ומביט בספר הזה רואה ללא כל מאמץ, אבל מאידך הוא גם פשוט ביותר ויורד ומדבר אל כל אחד ואחד באיזה מדריגה שנמצא, ואכן גם זאת מציין מוהר"ן בהקדמתו הנפלאה, בתחילה הוא חוזר ומדבר באריכות מהעמקות שיש בספר, ואחר כך הוא אומר שאפילו מי שאין לו את המוח להבין את העמקות, עדיין הפירוש הפשוט שבו נמצא הקיום המעשי שווה לכל נפש.

זאת ועוד, רואים למעשה כמעט בכל תורה, שרבינו מדבר מהצדיק, עיקר הנקודה של התורה הוא הצדיק האמת, רק שאנו צריכים להשתתף כפי יכולתנו, בפרט בתורה 'אזמרה', ר' אברהם מדבר מזה, שלא כל אחד יכול למצוא נקודה טובה בשני, בחבר ואף בעצמו, בסוף התורה רבינו אומר את הלשון: 'מי שיוודע לעשות אלו הניגור נים', שהם נעשים מבירור הטוב מהרע, זהו הצדיק, שהוא יודע את הסוד של כל הצדיקים ושל כל המשכנות, ור' אברהם מדבר מזה, שהאמת היא שהשלימות הוא אכן הצדיק, רק שכל אחד צריך לעשות איתערותא דלתתא, שעל ידי שעוסקים בזה מעוררים את הצדיק. [נרבי אברהם אומר שם בתוך הדברים: וכן הוא בכל תורותיו הקדושים].

רבינו אמר בתורה האחרונה (ח ח"ב), שצריך לחפש את הרוח הקדוש של הצדיק, ורבי נתן מדבר ומאריך בהלכות שלוחין ה' שרבינו הזהיר על זה ביותר לחפש אחר הרוח הקדוש של הצדיק, ובפרט אחר הסתלקותו, ושם הוא כותב שעיקר החיפוש הוא בתורתו הקדושה שהיה הרוח הקדוש. רבי נתן אומר שם את הלשון, 'לסלסל ולפלפל בדברי תורתו'.

זה בעצם חלק מההתקשרות לצדיק כיום, ככל שלומדים ועוסקים עם הדיבורים של רבינו, והתורות של רבינו ככה מתקשרים אליו ביותר.

האם ההליכה עם התורה שרבינו כה הרבה לדבר ולזרז עליה זה קשור גם ללימוד העיון.

בוודאי, ללכת עם תורה פירושו למצוא את עצמו בתוך התורה

רבינו אמר בתורה האחרונה (ח ח"ב), שצריך לחפש את הרוח הקדוש של הצדיק, ורבי נתן מדבר ומאריך בהלכות שלוחין ה' שרבינו הזהיר על זה ביותר לחפש אחר הרוח הקדוש של הצדיק, ובפרט אחר הסתלקותו, ושם הוא כותב שעיקר החיפוש הוא בתורתו הקדושה שהיה הרוח הקדוש. רבי נתן אומר שם את הלשון, 'לסלסל ולפלפל בדברי תורתו'.

ול להיות אחד עמה, ואיך יכולים למצוא את עצמו בכל תורה? הרי כאן רבינו מדבר מתפילה, כאן רבינו מדבר מאיזה עניין אחר שבקדושה. חייבים להשקיע זמן ויגיעה כדי למצוא את עצמו בזה. וכמו כן מה הפירוש כדי שאדם יהיה מסוגל להתחבר לתורה וללכת עמה כמה חודשים הוא, זה רק על ידי העיון.

כידוע רבינו ציווה לרבי נתן לחדש בכל יום (שיש"ק ב-תרט), ואם אין הולכים עם תורה, כמעט לא שייך על פי דרך הטבע לחדש בת מידיות. רואים איך שמוהרנ"ת טורח בהקדמה לדבר מהעמקות של התורות, ורבינו בשיחותיו גם מדבר הרבה מהעמקות שיש בספריו, והרב מטשערין בפרפראות לחכמה כותב שהשיחה האחרונה של רבינו, היתה בעניין נפלאות העמקות שיש בהתורות שלו, היה זה כשרבי נתן הביא לרבינו את הכתב יד של התורה 'תקעו תוכחה' (ח ח"ב) וזה היה אחר יום כיפור, כלומר ימים ספורים לפני ההסתלקות, רבינו דיבר אתו סביב עניין זה, וכותב על כך הרב מטשערין שרואים מזה עד כמה רבינו רצה שילמדו, ויעמיקו בתורתו הקדושה.

מה הפירוש 'עיון' למעשה, האם הכוונה להבין את הסברא של כל דבר.

לא, לא זאת הכוונה לעסוק בסברות עצמיות חלילה, ר' אברהם בן ר' נחמן כותב בהקדמה לספרו בכללים, שעיקר הכוונה הוא לחפש את הקשרים, כמו שרואים בביאור הליקוטים, שעל זה בנוי רוב ביאוריו ועיוניו. כשלומדים כך את התורה ממילא מבינים ויוצאים הבנות חדשות, ובעצם כל ההבנות נמצאות בתורה עצמה, כל דבר אפשר להבין בפשטות, להבין את השייכות, דברי רבינו הולכים עד הסוף, עד הפשטות הגמורה, רק צריך לחפש ואם מחפשים מוצאים, יגיעת ומצאת תא-מין.

האם העניין לחדש חידושים בתורתו של רבינו הקדוש הוא ענין המסור ושייך לכל אחד.

רבינו אומר (תורה קה ח"ב) שזה תיקון גדול לחדש חידושים, ובודאי כל אחד צריך לשאוף לזכות לזה. אלא מובן שזה צריך להיות דבר בנוי, לא סתם 'ווארט', רבינו הרי אומר שזה תיקון על הרהורים, אם כן זה דבר שצריך לבוא מעומק ותוכן פנימי מסוים. בכלל כל הספרים הקדושים מפליגים בענין זה לחדש חידושים, גם בזוהר (דף ה) אומר שנעשים מזה שמים חדשים וכו' וממשיך השפעות וישועות חדשות בעולם, אבל הזוהר עצמו אומר שאם זה לא חידושים אמתיים, זה יכול לגרום חלילה להיפך, וצריך בזה זהירות גדולה.

רבי אברהם בן ר' נחמן בכלל הראשון בתוך דבריו הוא מזכיר את הענין של לחדש חידושים, שמצד אחד רבינו אומר שאין לדרוש ולחדש רק הראוי לזה, והוא מבאר שהכוונה בזה הוא על החידושים שיש שמחדשים מדעתם, על דרך שחידש רבינו, יסודות חדשים מה שלא נגלה עד עכשיו. אבל חידושים שהם בנויים מיניה וביה מדברי הצדיקים

בזה אין חשש כלל.

ואם כבר הוזכר הספר ביאור הליקוטים צריך לדעת שבאופן כללי יש בספר הזה הדרכה נכונה ללימוד ליקוטי מוהר"ן. איך צריך לדייק, ומה רבינו מכוון בכל בחינה ופסוק שמביא. ואמנם לא די בלימוד הכללים גרידא, אלא יש ללמוד בעצם ספרו לראות איך השתמש ראב"ן בעצמו עם הכללים. אכן, לא כולם מסוגלים להתחבר לביאור הליקוטים מחמת לשונו העמוקה והמיוחדת. הוא כל כך העמיק בתר רות, ומבטא את ביאוריו בכאלה מילים, שצריך הרבה יגיעה גדולה כדי לתפוש למה ירמזון דבריו.

עוד אחת מהסיבות שקשה להבין את הביאור הליקוטים הוא מסיבת הדבר שראב"ן בונה יסודותיו על דיוקי לשונות של רבינו בהמאמר, ללא שיפרש מהיכן דייק את דבריו, ובכן צריך הלומד בספר ביאור הליקוטים לזכור כל הלשונות והביטויים שבכל המאמר ואז יבין בנקל כוונותיו. מה שאין כן כשאנו זוכר אותם קשה לתפוס ולהבין את עומק כוונותיו.

בדרך אגב, כשאנו מתעניינים ושואלים את הרה"ח ר' משה שליט"א האם נכונה השמועה שרבי שמואל שפירא ביקש מאיתו לעשות ביאור על הביאור הליקוטים, הוא משיב שאיתו הוא מעולם לא דיבר על כך. יתכן ששוחח מזה עם אחרים. מה שכן, הביאור הליקוטים הישן היה מלא טעויות, ובספר שלי הגהתי ותיקנתי אותם, ופעם הוא שאל ממני את הספר, וזה היה מונח אצלו למשך תקופה.

רבינו אומר שמי שיעסוק בספרו, זה ייבקע גידי קשיות לבו, מה הכוונה בכך.

רבי נתן כותב בהקדמת ליקוטי מוהר"ן שהכוונה שהוא יעשה תשובה, שיהיה בעל תשובה גמור ויהיה יהודי כשר.

רבי שמואל הורביץ כותב (ימי שמואל) שכשהגיע לירושלים בתחילת ההתקרבות, והיה בסעודה שלישית בעיר העתיקה בבית הכנסת ברסלב, אחד למד תורה מליקוטי מוהר"ן, ונשפכו לו דמעות מהעניינים. וכי מי שלומד לימוד בספר אחר נש"פכים לו דמעות מהעניינים? פשוט נפתחו לו גידי קשיות לבו. אם לומדים כראוי את התורה, וקשרים לרבינו, הוא נעשה אפוי בלבינו... וממילא נפתחים כל הגידים הקשים.

האם יש עניין ללמד לחזור את התורות של רבינו בעל פה?

רבינו באמת אמר (חיי מוהר"ן שמו) שחוא חפץ שיהיה שגור בעל פה, מובן שצריך ללמוד כל כך הרבה פעמים עד שיידעו בעל פה. על רבי אבי רהם שטרנהארץ ידוע שהיה שגור לו ספרי רבינו ממש כלשונם בעל פה, כנראה מרוב שלמד ושקד עליהם כל כך הרבה, ומלבד זה יכול להיות שגם היה לו זיכרון טוב. אבל יתכן גם שהכוונה היא לא על הלשון אלא על העניין והתוכן, לזכור את הכול. יש סיפור ומעשה ידוע שמוהרנ"ת ראה

”
כשרבינו מדבר
והיה חפץ שיהיה
לכל אחד שיעור
בעיון, הרי
שהעיון תלוי
הרבה בבקיאות
בתורה, וממילא
באם רוצים
להעמיק בתורה
מוכרחים שיהיה
בקיאות בפשטות
של התורה

פעם מישהו שחוזר בעל פה שולחן ערוך, ואמר לו תחזור גם על ליקר טי מוהר"ן בעל פה, ואזי כשהתולעים יבואו אליך בקבר הם לא יוכלו לגשת אליך. יש במעלה בזכרון בעל פה שהיכן שהולכים, היכן שנמצאים, קל יותר לחשוב מהתורה, וגם יכולים לחדש כשמכירים את הלשונות, חושבים לעניין, ומוצאים קשרים.

האם יש מעלה מיוחדת לכך שרבים מתחברים יחד בחבורה לעסוק בתורה אחת?

בוודאי, הלוא רבינו אמר לפני הסתלקותו (חיי מוהר"ן ריח) רק תחזיקו עצמיכם ביחד, ובמה אנו יכולים להחזיק עצמינו ביחד לולי תורתו, (כן כותב מפורש בפרפראות לחכמה על תורה ז' בליקוטי תנינא) רק זה מה שיכול לאחד את כולם. כשעוסקים יחד בההשגחה של רבינו, בתורות של רבינו נעשה אחדות אמיתית בלבבות. אין ספק שבתורה של הצדיק יש סגולה מיוחדת להחזיק עצמינו ביחד.

אבל זה צריך להיות כמו שרבי אברהם בן ר' נחמן כותב, שמה שרבינו אמר אני נחל המטהר מכל הכתמים הולך על לימוד תורתו, אם כן כמו שלטבול בנחל צריך להיכנס כולו ללא שיור, כך גם צריך לעיין בתורה רבינו להיות כולו שקוע בזה. וכאמור כל אחד לפי כוחו והשגתו.

רבינו אמר 'הספר שלי אתחלתא דגאולה' במה זה מתבטא למעשה.

הכוונה פשוטה שבאם ילמדו ויקיימו את כל מה שכתוב בספר הזה ויד כו כבר עכשיו לטעום מטעם אורייתא עתיקא סתימאה שיתגלה בביאת המשיח וזה יקרב את הגאולה. רבי אברהם בן ר' נחמן כותב בהקדמת תפארת הליקוטים, שהתורות של רבינו מסוגלים לכל דבר מאורע ותי לאה שעובר על האדם, ומזכיר שבאמת אנשי שלומינו נהגו כך, ויש בזה כמה מעשיות שאם אחד היה צריך איזה ישועה באיזה ענין למד תורה שמדברת על זה יחד עם התפילה והליקוטי הלכות שעליהם ונר שע. אבל הוא מסיים שעינין הסגולה של התורות של רבינו הוא להצמיח את גאולתינו ופדות נפשינו.

וכידוע בשם הבעל שם טוב הק' ענין "קרבה אל נפשי גאלה" שכל מה שנאמר לענין הגאולה הכללית יש גם בענין הגאולה הפרטית של אחד ואחד.

לקראת סוף השיחה מתייחס הרה"ח רבי משה שליט"א לתופעה המבורכת של ההעמקה וההליכה בתורותיו של רבינו שהתנחלה בקרב כל שדרות וחוגי החסידים גדולים וקטנים הדבקים באור תורתו ומשתדלים להתדבק בו ובדרכיו הקדושים:

ברוך ה' כיום אפשר דרא ואף בחורים צעירים עולי ימים מתאמצים ללכת עם התורות, כל זאת כנראה מפני שמישיח עומד בפתח ומצפה לבוא, וכבר ידועה שיחתו של רבינו שכאשר ספרי ייכנס בעולם אפשר להתכונן למשיח, והראשונים שצריכים לקיים ולהתכונן לזה הם בודאי חסידי ברסלב הנקראים על שמו הק'.

וכנודע את דבריו המופלאים של רבי שמואל הורביץ שכותב בסוף 'ימי שמואל' בשם מוהרנ"ת שאמר על הפסוק 'ועם נברא יהלל יה', עתיד להיות ישיבה בארץ הקודש דווקא, שילמדו תורות רבינו.

**ר' אברהם בן ר'
נחמן כותב בהקדמה
לספרו בכללים,
שעינין הכוונה הוא
לחפש את הקשרים,
כמו שרואים בביאור
הליקוטים, שעל זה
בנוי רוב ביאוריו
ועיוניו. כשלומד
כך את התורה
ממילא מבינים
ויוצאים הבנות
חדשות, ובעצם כל
ההבנות נמצאות
בתורה עצמה, כל
דבר אפשר להבין
בפשטות, להבין את
השייכות, דברי רבינו
הולכים עד הסוף, עד
הפשטות הגמורה,
רק צריך לחפש ואם
מחפשים מוצאים,
יגעת ומצאת תאמין**

מתנה טובה

הצדיקים הורידו דרכים לעולם שהם בבחינת שבילים דקיקים, אך הם השפילו את עצמם עד העפר באופן שדבריהם יישארו חתומים כדי שאנחנו נחתור ונחפור בתוך תורותיהם להצמיח משם את כל הטובות

ואחד מאותם אנשים מקושרים שהולכים בדרכי הקדושה החדשים שגילו אותם צדיקים, יתרחבו אותם הדרכים באופן שכל יהודי שרק נמצא בעולם יוכל להתחבר ולהרגיש שייכות לדרכים אלו. ובעומק יותר, הצדיקים השפילו את עצמם עד העפר, כי רק על ידי זה התורה שלהם נעשית בבחינת העפר של ארץ ישראל, שיכולה להצמיח את כל הטובות שבעולם, שכל דיבור ודיבור מקבל כל כך הרבה משמעויות וחידושים שונים, בבחינת כל דיבור ודיבור נחלק לשבעים פנים, בבחינת הכול היה מן העפר.

אך בשביל שאנחנו נהיה כלים ראויים שעל ידינו יתגלו הדרכים ויתרחבו, צריכים אנו לפסוע בתוך אותם דרכים לסבול כביכול את אי ההבנה שיש בעולם מצד אלו שהם עדיין רחוקים מהתגלות דרכי הקדושה הללו בעצמם.

שגם אנחנו כאשר אנו פוגשים כאלו שחולקים על אותם נפלאות, על אותם דרכים חדשות, לא נתבלבל אלא נבין שכל זה מחמת חסרה להם אותה הארה גופא, ורק על נוכח ידי שגם אנו נשפיל את עצמנו כעפר מול אותם חולקים להפך את מחשבתם הרעה שגם הם בעצמם יזכו לאותה הארה של תורת הצדיקים שכוללת בתוכה את כל המתנות הטובות שמוציאות את האדם מכל בחינה של עניות וחסרון להשפעת כל הטוב והשלום שיש בעולם.

שהרי עלינו להבין מתוך תורה זו בעצמה, שמי שזכה להיות בבחינת ונפשי כעפר לכל תהיה, ובזה בעצמו הוא כביכול מבין עד כמה הטוב בעצמו זה להיות בבחינת העפר שהוא כולל את כל הטובות שבעולם. אם כן כאשר מי שהוא בבחינת העפר רוצה לתת לזולתו את כל הטוב, עיקר מה שהוא רוצה לתת לו זה שהוא גם יזכה להיות בבחינת ונפשי כעפר לכל תהיה.

לפי זה אף מובן בדברי רבינו במשל שממשיל, שהנחלק שופך עפר על החופר, כי בזה בעצמו שהוא עושה לו את כל הטובות, הוא מתכוון ורוצה להפוך גם את החולק בעצמו לבחינת עפר, שגם הוא יזכה על ידי רוב הטובות ששופכים עליו שהוא יהיה בבחינת עפר.

בזה אנו גם מבינים את גדולת הפלא שרבינו השאיר לנו בתוך התורה שלו, בכל תורה ובכל שיחה מרחבים עצומים שהתפרשו רק בדרך רמז וכמאן דמחוי במחוג. כל כך הרבה דרכים, כל כך הרבה רבדים ועומקים, שאין דוגמת הספר עוד שום ספר בעולם, שאפשר לסלסל ולהתעמק, להוציא עוד עיצה, עוד הבנה, עוד השגת הבורא, שזה רק מה שנגלה לעינינו מבלי לדבר על מה שעוד יתגלה לעתיד.

כי כל זה בכלל מה שרבינו בטובת עינו מלבד מה שהוא נתן לנו את עצם התורה שלו הוא נתן לנו גם את האפשרות לבאר ולפרש, להרחיב ולהעמיק שזה עיקר המתנה טובה שגם אנחנו סוללים בהתקשרות ובאמונה יחד איתו כביכול את דרכי הקדושה שעל ידם יתקרב כל בני ישראל להש"ת.

כל סמיכתנו, כל תקוותנו, כל ההליכה וההתקרבות לפניו יתברך, הכול תלוי במידת ההתקשרות שלנו לצדיקים האמיתיים. לאותם צדיקים שנותנים לנו את המתנות הטובות בשלמות הנתינה. כן דווקא הצדיקים שכביכול נראה שחולקים עלינו ובתוך המחלוקת הם טומנים בצנעא את המתנה הטובה, דווקא על ידם אנו נזכה לתכלית הקדושה.

כשהצדיק מעניק לאדם מתנה אין זה טובה חד פעמית, אלא הוא נותן לו בזה את האפשרות להתקשר לדרכי הצדיקים המובחרים בעצמם, שכל אחד ואחד ילך לבדו כביכול באותם הדרכים ויסלול אותם מעצמו.

אם הצדיקים היו דורכים ברגליהם וסוללים בעצמם את כל הדרכים מתחילתם ועד סופם, אם הם בעצמם היו מרחיבים את הדרך וכובשים אותה לרבים בשלמות גמורה, גם אם אנו היינו זוכים ללכת בהם, הרי שבעצם אנו דורכים ופוסעים בדרכם של אחרים, אך לא היתה לנו שייכות אמיתית לאותם דרכים.

כל אדם ששומע חידוש, שמבין איזה תובנה לחיים, גם אם העצה שגלומה באותה תובנה יפה פי כמה וכמה מהחידושים שלו או מההשגות והרעיונות שלו, בכל אופן החידוש שלו יותר 'תפוס' אותו, הוא יותר ישפיע על החיים שלו, כי זה חידוש שנבע מעמקי נשמתו, בבחינת רוצה אדם בקב שלו יותר מתשעה קבים של אחרים. ובאמת כל עומק שהאדם מבין לבד משפיע עליו הרבה יותר מכל שיעור או דרשה שהוא שמע אי פעם בחיים. לתת מתנה באמת לאדם, זה לא להכין לסלול לפניו את הכול, אלא לתת לו את הבקעה שלו להתגדר בה, לאפשר שבכל תורה שהיא בבחינת תורה שבכתב יישאר בה המקום של כל אחד ואחד להתחדש בה בבחינת תורה שבעל פה.

כאשר הצדיקים הגדולים משליכים לנו מתנה טובה, הכוונה בזה היא שבכל הדרכים החדשות והנפלאות שהם מורידים לעולם, דרכים של פסיעות קטנות, דרכים של כף זכות ושפלות, הם נותנים לנו מתנה בכך שהם משאירים לנו את ההרחבה של אותם דרכים, שאנחנו נרחיב את הדרכים על ידי שאנחנו נלך בהם ונחדש בהם עוד ועוד גוונים ואופנים. מלכתחילה, כאשר הצדיקים הורידו את הדרכים הללו לעולם הם בבחינת שבילים דקיקים, זה יכול להראות לנו כמו חוסר שלמות אצל הצדיקים בעצמם, אנו יכולים לטעות ולפרש את המתנה בעצמה כחצויה וכמחלוקת, כאילו הדברים שלהם סתומים וחתומים והם לא טרחו מספיק להוריד את זה עד אלינו באופן שנוכל להבין כל מילה ומילה מדבריהם הקדושים.

אבל באמת, הם משפילים את עצמם אלינו, הם רוצים לתת לנו את כל הטוב. הם יכלו לגלות הרבה יותר ואם הם היו מגלים אפילו חלק קטן מהאור העצום שהתורה שלהם מכילה, לא היה נותר לאף אדם בעולם בחירה מגודל היופי והתענוג, מהבהירות ואמיתת העצות. אך הם השפילו את עצמם עד העפר דווקא באופן שדבריהם יישארו חתומים כדי שאנחנו נוכל לחתור ולחפור בתוך תורותיהם להצמיח משם את כל הטובות, כל אחד ואחד לפי בחינת נשמתו וחידושו, כל אחד ימצא לעצמו את השביל והדרך בתוך העצות הדקיקות, עד שעל ידי כל אחד

ישנם

רגעים בהם האדם נעצר לרגע ממרוץ החיים, הרר חניים והגשמיים, עומד וחושב חשבונות של עולם; להיכן אני חותר, במה מוצא אני את מקומי, והאם בכלל ניתן למצוא קרקע איתנה יציבה וקבועה, מצב בו אני סוף סוף בא על סיפוקי ומוצא את עצמי בתוך 'דרך' סלולה בעבודת ה', מסלול שהינו עקבי ומתמשך בדרך המלך שאין בה שום בור ומכשול.

חתיירה וחיפוש אלו, הנהיה אחר מעמד איתן ועמוק בדרך של תכלית ומשמעות, עומדים בבסיס החינוכיות שבהנהגת האדם, שם טמונה לה אותה חתיירה אין סופית לבא ולהתמקם ב'מנוחה ונחלה' שכולה טוב בלי שום צד מיצר והגבלה. זה מה שמושך אותו אחר כל מיני טובות והנאות, וזה גם מה שמכוון אותו ככלל בדרכי הנהגתו בנווה התלאות, בינות לשאר בני תבל הסובבים אותו מחפש הוא את מקומו שלו, מנסה לבסס את מעמדו, תוהה ומתברר בייחודיותו אשר ביחס לחבריו.

כמובן שלכל אחד יש הגדרה ויחודיות, וכי אני עץ יבש, ברור שיש בי כל מיני מעלות בתורה ותפילה שחלקם אף אינם מצויים אצל אחרים, מצוי גם שלפתע אני מרגיש כל כך גדול עד שאני צריך להזכיר לעצמי שיש עבודה של שפלות, אך לאמיתו של דבר עמוק בפנים אני לא מרגיש בכל זה את אותו משען נעלם, בפרט כשזוכים ללמוד בדברי רבינו אור האורות ואני רואה עד היכן מגיעה חובתו וזכותו של כל אחד להתקדם לעלות ולהתעלות עד אין שיעור, אני חש שהכל מתערער מן היסוד, לפתע אני כבר לא רואה בכל המעשים וההשגים השונים המצויים באמתחתי את המעמד האיתן, וכך שוב עולה לה אותה חתיירה עצומה למצוא את דרכי הדרך הכבושה.

ובכן ננסה קצת לדלות מהתורה הקדושה הנפלאה איתה אנו זוכים ללכת את דרכי העצות ואופן התיקון וה' יאיר עינינו בתורתו.

אכן, ליהודי יש את המקום שלו, את המעמד בו הוא יכול למצוא את ה'נחלה' הכל כך חיונית, המצב בו הוא יכול ללכת ולהתקדם לעלות ולהתעלות. המקום הזה הוא השבת קודש, השבת שהיא נבדלת ומופרשת משאר כל הימים - אין לה בן זוג, אין היא יום שפעולתו פעולה ומעשה כאלה או אחרים שהיא תהיה בכך חלק מההשתלבות של ימות החול, הרי היא 'כולה קודש' בקדושה העליונה קדושת הבורא יתברך שמו, אשר שבת מכל מלאכה ביום השבת, זהו מקומו של היהודי, השבת היא אשתו הראשונה שעליה אומרים חז"ל שמעמידתו על רגליו, שכן כפי שמוכרז על בן זוגו של האדם עוד קודם ביאתו לזה העולם, היות שהקשר הוא מצד ההשגחה העליונה וכלל לא נבחן ובא מכח מעשיו, כן הוא שייכותו של היהודי בקדושת השבת הרי היא קדושתו יתברך, מצד עצם מי שהוא ולא על יסוד דרגת מעשיו, מקומו של היהודי הוא בבחינה הנפלאה הזו של קודש שהיא למעלה מכל שינויי המעשים השונים.

וודאי אם כן כאשר זוכה האדם אכן להעמיד את רגליו בקדושת השבת קודש, להיות נבדל ומופרש מכל ענייני העובדין דחול, דרכי החולין של עסקי העולם הגשמי, ורק להיות ברוממות של קודש לה', אהה! אשריו ואשרי חלקו, נראה שהדרך סלולה לפניו להתעלות מעלה מעלה עד בלי די.

כך הוא אכן בעצם יום השבת, אבל כשמגיעים לימות החול, הימים בהם מתקיים 'רגליה יורדות מוות' דרכי ההליכה הולכים ונמשכים כבדרך ממילא לכיוון מטה אל הריקנות והסתמיות אשר בדרכי החולין של הסטרא אחרא, לפתע כבר לא מצויים באותה חיות של הקדושה שבשבת קודש, מאבדים את מעמד הרגליים שמקומו רק בקדושת השבת, והפסיעות נעשות קצרות, בקושי מחזר לו האדם סביב עצמו לנסות לקיים את מעמדו, קל וחומר שלהד תחיל להתקדם כסדר בפסיעות רחבות נעשה לגמרי רחוק ונעלם.

למעשה אפילו ביום השבת בעצמו מלמד רבינו הקדוש שבקל אפשר להיכשל בחילול שבת עד שכלל לא ניתן להיזהר, וכל עוד לא בא התיקון

לדעת בארץ דרך

דרך העפר שבהרחבת
הפסיעות הקצרות בכח
קדושת השבת קודש.
מהו המעמד האמתי
של יהודי, וכיצד יכול
כל אחד לבא לדרך
הכבושה בעבודת ה'
- לימוד לאור קשרי
התורה הזמנית בדרך
העולה בית קל

מעשינו וכיצד זה נבא לבא להפוך את הקודש לחול ולייחס כביכול את הכח אלינו ביכולת להתמשך בכח זה ולהיכנס בפסיעות רחבות שאינם לפי מקומנו ומדריגתנו העכשווית, ואדרכא כל עיקר הדרך שבשבת קודש הוא עניין השביתה ששוכתים בקדושת השבת ובדילים ממלאכות ששת הימים וכפי שנתבאר.

נמצא א"כ שנקודת הגישה היא על יסוד הענווה – הביטול; לדעת שאני לכשלעצמי לא יכול לעשות כלום שזה הבחינה של עפר; לדעת שעיקר הכבוד והחשיבות היינו הכבוד של השבת שמגיע מכך שהשבת היא קדושה, היא הבחינה של השביתה מכל המלאכות, היא שאין בה אלא את הקדושה העליונה של השי"ת שהיא למעלה מן הכל, ובכך ניצל האדם מכל העפר ריות והחולין שזוהי הבחינה ההפוכה של העפר דקדושה; זהו העפר – החול שעניינו הסתמיות, הרגילות, שהכל הולך ונמשך ונגרר לו הרחק מהקדושה בבחינת מוות ללא שום תוכן ופנימיות רק ברגילות והתמשכות השגרה, כי אדרבה ע"י העפר שבקדושה נמצא האדם ברוממות הטוב והמשמעות העצומה של המעלה העליונה שבחשיבות וכבוד השבת.

זוהי גם העבודה של תחילת התורה; כאשר חולקים עלי, אני לא אראה את המקום האמתי שלי ושל חברי כמצד המעשים לאמר: כמו שעשה לי כן אעשה לו, הוא עושה מעשים רעים כנגדי אז זה מה שהוא – אדם רע, ואם אני רוצה שוב להעמיד את עצמי על מעמדי אני צריך לעשות לו כנגדו כפי שהוא עשה לי, העבודה היא להתבטל, לדעת: 'מה אני בכלל', להשים את עצמי בבחינת עפר, אבל לא עפר כזה של חולין וחוסר משמעות, מסוג שמ בטל את המשמעות של כל טובה וקדושה, אלא בבחינה של עפר שנונת את כל הטובות, הבחינה של עפר שרק גורמת לאדם לבא למעלה האמתית שלו – מעלה של יהודי שהגדולה שלו היא מצד שייכותו לרשב"ע, – בכך שהוא מסלק כל מיני חשיבות של חולין מכח שלל המעשים שונים, שעי"ז יש מקום למעלה האמתית של השביתה של השבת קודש לשכון אצלו, זוהי שפלות והתבטלות באופן כזה שגם מי שידרוך עלי לא רק שלא ארגיש בכך ספיגת מהלומה אלא אדרבה מתוך הבחינה של עפר אדע לדון אותו לפי מקומו האמתי כיהודי ולתת לו את כל הטובות.

דווקא מתוך ביטול זה שאני יודע שמעמדי הוא עפר ממש הרי אני נמצא ביציבות הכי גדולה, אני לא מודד את עצמי לא לפי פלוני ולא לפי אלמוני, לא זו בלבד אלא אפילו אם ממש יחלקו עלי, יערערו את מעמדי, יחתרו תחת, אני אהיה בכזו בחינה נפלאה של ביטול ומעמד שורשי ואמתי שאדרבה אני אזכה מתוך מצב זה לתת להם את כל הטובות.

ובזה תלוי כלל ענין השלום שעיקרו עומד על מה שאין האדם מבסס וקובע את מעמדו על יסוד מעשיו, שכן כאשר האדם הופך לעיקר את שלל מעשיו השונים מתוך גישה שזו היא מעלתו ובוזה תוקף משנתו, הרי שהאדם השני שבהכרח שמעשיו ומקומו לאור פעולותיו הינו שונה מאיתו, עומד בסתירה לכל מעמד קיומו, שהרי במעשיו שלו הרי הוא מראה מסלול ודרך פעולה שהוא שמהווה את המעמד הנכון והיציב, ומתוך כך יכול האדם להתעורר לערער חלילה את מעמדו של חברו רח"ל, כל שכן כאשר באמת חותרים תחתיו בוודאי אין הוא יכול לספוג זאת כלל ועיקר שהרי מערערים על כל קיומו, וכך הולכת ומתפתחת שנאה רח"ל אשר טומנת בחובה את הביטול כלפי כל הטובה של השני עד שבן אדם יכול לעשות בעיניו את כל העולם כלא – עפר, הפך האהבה שהיא שעל ידה מחבבין מגדילים ומרחיבים כל פסיעה ושביל דקיק, זו שמושתת על החיבור והשלום הבאים ע"י שזוכין לבחינת העפר דקדושה שבה מאיר אור המעלה והכבוד של קדושת השבת – קדושת עם ישראל שאדרבה עיקר שלמותה ותוקף מעמדה הינם דווקא כשעוד ועוד יהודים מתחברים באהבה ושלום שעל ידי זה כלל בחינת העפר – ארץ ישראל היא בבחינת ארץ סתם, דאזי בה דווקא (- שהיא העפר והביטול) מצויים כל הטובות לשלמות בריאות האדם וכלל השפע שלו ושל עם ישראל כולו. ❖

שבאכילת שבת שעל ידה מתרחבים הפסיעות של המצוות של ימות החול אשר עודם קצרות מצד נפילת רגליהם אל הסט"א (- בימות החול), עדיין לא נתקנה השבת מחילולה שכל עיקרו אינו אלא התקצרות הפסיעות אשר מהווים את הפגם במעמדו של האדם – אשתו הראשונה היינו השבת הקדושה שבאה לחולין ונעשתה חלל מקדושתה, אשר ע"כ חלילה לפסוע בשבת פסיעות גסות דבכך לא זו בלבד שלא נתקנין הפסיעות הקטנות של ימות החול להתרחב ולגדול, אלא אף בהנהגת השבת בעצמה יש את אחיזת החילול; שכמו ממילא נמשך האדם בהכרח להיכשל בחילול שבת, שכפי שנתבאר זהו ככלל יסוד דרך אחיזת הסט"א לינוק מרגלי הקדושה היינו בהתמשכות של האדם ברגליו בדרך ממילא, שמתוך רגילות זו נמשכים הרגלין עדי מוות.

כי באמת זוהי דרך אחיזת הסט"א אשר חותרת לחילול והסתלקות האשה ראשונה' – השבת שהיא מעמדו של האדם, והבאתו למצב של פסיעות קצרות; שהיא באה לכך דווקא על ידי הפסיעות הגסות שאכן אסורים בשבת משום עובדין דחול; כי כן דרך ענייני העסקים הגשמיים שהאדם נסחף בהליכתו לפסיעות רחבות ששואבים אותו הרחק ממקומו האמיתי – השביתה שבקדושת השבת, ועל ידי זה ממילא מאבד האדם את יכולתו להלך בפסיעות רחבות בקדושה שהרי נעשתה השבת חלל בחולין אשר בדרכים בהם הוא שוקע.

וכשם שהסט"א שעניינה הוא הפסיעות הקצרות יניקתה היא דווקא מה פסיעות הרחבות, כמו כן לאורך גיטא בתיקון, התיקון הוא דווקא בכך שהאדם בא בעצם יום השבת שמצד עצמו ראוי לפסיעות רחבות דרך הפסיעות הקטנות עד שהוא זוכה שהשם יתברך מרחיבם על ידי כח קדר שבת אכילת שבת.

ועומק הענין הוא; כי אף שבאמת המצב בו זוכה האדם ללכת בדרכי הקדושה הוא באופן של התקדמות כסדר בפסיעות רחבות – דרך כבושה, האדם מצד עצמו כלל אינו יכול להיכנס בכך בכוחותיו שלו, וכאשר הוא מנסה כביכול לקחת פיקוד ולהתקדם בפסיעות רחבות קדימה, בהכרח הרי הוא דייקא על ידי זה הולך ומתרחק ממקומו, כי האמת היא שעיקר מעמדו מקומו וחשיבותו אינם מכח עצמו שהוא עושה כך וכך פעולות ומעשים והגיע לדרגה פלונית, המעמד של יהודי הוא במקום הרבה יותר גבוה; בקדושה של השבת קודש, עיקר יסוד מקומו של יהודי הוא בשביר תה והמנוחה בקדושת השבת שהיא קדושתו של ה' יתברך, וממילא כאשר אדם מפריד את עצמו מאותו מקום נשגב מתוך גישה שהנה הרי הוא בא בכוחו לרוץ להתקדם ולהתעלות בשלל מעשים שונים, קרי; צעידה נמד רצת בפסיעות רחבות, אדרכא אין הוא אלא מתרחק, ובסופו של דבר התמשכות האדם אל דרכי המעשה לחשוב שבכוחו לפעול וזהו מקומו ומעמדו אינם אלא ממשיכים אותו אל החול והחולין שמהווים את חילול השבת קודש שזהו מעמדו האמתי והרי הוא הולך ונגרר במסלול הרגליים אשר יורדים מוות באופן שבוודאי דרכי הליכתו בקדושה יופסדו ומתוך הסתלקות 'אשתו הראשונה' – השבת, מתקצרים צעדיו עד שאין הוא יכול ללכת ולהתקדם כלל בדרך ה'.

ועל כן העבודה ביום השבת קודש היא להשיב את הרגליים אל השבת; לא לצאת חוץ לתחום, להתרומם מכל עסקי החולין ולקיים "וקראת לשבת עונג, לקדוש ה' מכובד" לכבד את יום השבת שהוא קדוש ה' ולדעת שזהו עיקר הכבוד והחשיבות, לא מצד כל מיני מעשים, רק מצד עצם הקדושה השייכת לשבת קודש ולעם ישראל שהם שמקדשים אותה בשביתתם העילאית בתוך הקדושה הגבוהה הזו של השבת אשר בכך הוא מקומם ומעמדם.

ומעתה הרי מובן ומבואר מאליו הענין מה שאין חלילה להשתמש ביכולת ההליכה שבשבת קודש לפסיעות רחבות שהרי על כל עיקר עליית הרגלין אל הקדושה ותחילת הליכתן הינה מצד קדושת השבת שאינה מכח

אם תשיב משבת רגלך

התגלות אור פני הצדיק, שבת דכולהי
יומא, אשר בכח קדושת אכילת השבת
נמשך השלום ונתתקן המחלוקת בשורשה
ונחשף המתנה הטובה והגנוזה להחיות
לנשא ולרומם בה נפש כל חי

בנוי ומיוסד על אדני ביאורי מוהרנ"ת זי"ע בליקוטי הלכות, יורה דעה,
הלכות בשר שנתעלם מן העין הלכה ג'

בשונה

מרוב ההלכות בהם דרכו של מוהרנ"ת ללכת על פי רוב בהלכות וסיבובים כדי לבאר את לחתור ולגלות את צפונות התורה הקדושה הרחבה מני ים, בהלכה זו מציין כבר בראשית דבריו שבא לבאר את קשרי הדברים מתחילת התורה לסופה ומסופה לכל צדדיה.

כחלק מדרכי ביאורו הוא מציב לעיני הלומד את הקושי המתעוררת מאליה שיש בתורה זו, שלכאורה שני חלקיה אין ביניהם כלל קשר וחיתוך. ואמנם בתוך דברי מוהרנ"ת מתיישבים בקיצור ובתמציתיות חלקי התורה בכמה וכמה אופנים מיוחדים.

בשורות הבאות איננו מתיימרים להקיף את כל דברי מוהרנ"ת על כל פרטי פרטיהם, אלא בעיקר נציג את הנקודות העיקריות המתבארות מתוכם, על פי הכללים שייסד הגאון האלקי ר' אברהם בר' נחמן ז"ע בהקדמת ספרו ביאור הליקוטים. כמו כן במקומות בהם נושקים ומתחברים ביאוריו של רבי אברהם בביאור הליקוטים שעל התורה הזאת עם דברי מוהרנ"ת בליקוטי הלכות נשתדל לציין ולהאיר את חיבור דבריהם.

השבת - תיקון המחלוקת בשורשו

הנה יסוד דברי מוהרנ"ת בהלכה זו סובבים בעיקר סביב שתי נקודות יסודיות, ועל פי הרחבת התורה בהקשרה לחטא הקדמון של אדם הראשון.

בחלק הראשון של התורה רבינו מגלה שכל מציאות התהוות המחלוקת דסטרא אחרא, שהיא היא המחלוקת של הרשעים, כמבואר מתוך קשרי הדברים, נעשית מתוך אחיזה של הסטרא אחרא בקדושה בדרך השתלשלות. כלומר, שהסטרא אחרא יונקת מהמחלוקת דקדושה ועל ידי זה נתהווה מחלוקת דסטרא אחרא.

בחלקו האחרון של התורה רבינו מזכיר בעניין אכילת שבת גם תיאור דומה: שהסטרא אחרא יונקת מרגלי הקדושה. כי כל מצווה יש לה קומה שלימה, ובימות החול יש אחיזה לסטרא אחרא ברגלי הקדושה, דהיינו ברגלי כל המצוות ומשם היא יונקת ותופסת את הרגלין של האדם לבלי לתת לו דרך והילוך להשי"ת.

נמצא, שכפי שבעניין האחיזה של הסטרא אחרא ברגלי המצוות, התיקון נעשה על ידי קדושת שבת קודש, כך גם שלימות התיקון של אחיזת הסטרא אחרא במחלוקת דקדושה נעשה על ידי קדושת שבת קודש. כי לולא התיקון של שבת קודש המחלוקת דקדושה תיפגם שוב ושב על ידי האחיזה שיש למחלוקת דסטרא אחרא במחלוקת דקדושה.

שכן, לולא זאת יש לתמוה איך ובמה המחלוקת דקדושה מתקנת את המחלוקת דסטרא אחרא, הלא היא זו בעצמה שנתנה ונותנת מקום למחלוקת דסטרא אחרא להיאחז בקדושה, וכל זמן שהיא לא נתתקן ונמתק הדין בשורשו היא זו שגם נותנת אחיזה למחלוקת דסטרא אחרא.

במחלוקת הצדיקים גנוז אהבה ושלו

מוהרנ"ת אכן מבאר בהלכה הזאת שעיקר התיקון של המחלוקת דסטרא אחרא הוא רק על ידי התיקון שאנו מתקנים את המחלוקת דקדושה בעצמה, ואך על ידי תיקונה נוכל לבטל ולהכניע את המחלוקת של הסטרא אחרא והשתלשלותה.

"כי מה שנאמר שם שאין הדין נמתק אלא בשורשו, ועל כן עיקר תיקון מחלוקת דסטרא אחרא שהוא בחינת היכלי התמורות הוא על ידי מחלוקת דקדושה שהוא שורש המחלוקת עיין שם, באמת גם המחלוקת דקדושה בעצמה צריך המתקן והכרעה על ידי השלום".

וממשיך מוהרנ"ת להוסיף ולבאר מתוך דקדוק לשון דברי רבינו, שבאמת יש שני מדרגות, הראשונה מחלוקת דקדושה, והגבוהה יותר היא השלום והאהבה:

"כי כשיש מחלוקת אפילו דקדושה אזי אדרבא הם יכולים לינק משם חס ושלו. אבל עיקר התיקון שנתתקן מחלוקת דס"א ע"י מחלוקת דקדושה שהוא שורשם הוא רק מחמת שמחלוקת דקדושה אינו מחלוקת כלל. ובאמת הוא רק אהבה ושלו גדול. כי מחלוקת דקדושה יש לה הכרעה ושלו ועל כן ע"י מחלוקת דקדושה נמתק מחלוקת דס"א. כי מחלוקת דקדושה נכללת בשלום ונתבטל כל המחלוקת".

מוהרנ"ת מיישב בכך את ההדגשה שיש בדברי רבינו במאמר 'כי בוודאי הם אוהבים גדולים'. ועל אף שהמעיין בדברי רבינו יראה שלא הזכיר כלל שהמחלוקת של הצדיקים היא שלום, אלא זה מתבאר מהמשך התורה בעניין הרפואה שזה

כפי שבעניין האחיזה של הסטרא אחרא ברגלי המצוות, התיקון נעשה על ידי קדושת שבת קודש, כך גם שלימות התיקון של אחיזת הסטרא אחרא במחלוקת דקדושה נעשה על ידי קדושת שבת קודש. כי לולא התיקון של שבת קודש המחלוקת דקדושה תיפגם שוב ושב על ידי האחיזה שיש למחלוקת דסטרא אחרא במחלוקת דקדושה

”ויצא קין מלפני ה' מהיכן יצא? רבי חמא בשם רבי חנינא בר רבי יצחק אמר יצא שמת היך מה דאת אמר (שמות ד) הנה הוא יוצא לקראתך וגו' פגע בו אדם הראשון אמר לו מה נעשה בדיןך אמר לו עשיתי תשובה ונתפשרתי. התחיל אדם הראשון מטפח על פניו אמר כך היא כחה של תשובה ואני לא הייתי יודע מיד עמד אדה"ר ואמר (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת וגו'...

חטא אדם הראשון הוא תחילת הפגם של אחיזת הסטרא אחרא במחלוקת דקדושה. המחלוקת דקדושה בשורשה הראשון באה לחלק ולהפריד כל עירוב של טוב ורע. שהרי במציאות הבריאה מעצם בריאתה היא נבראה שהטוב והרע מעורבבים. המצווה שנצטווה אדם הראשון לבלי לאכול מעץ הדעת התכוונה להביא את הבריאה לשלמות הטוב על ידי המחלוקת דקדושה שכל עניינה זה לחלק ולהפריד את אחיזת הטוב מהרע ועל ידי כך לכלותו ולבערו לגמרי.

המחלוקת דסטרא אחרא באה לחלוק על אותה חלוקה ולערבב שוב את כל מה שנפרד על ידי הפרדת הטוב מהטוב והרע מהרע, לחלוק עוד טוב ולערבבו מחדש עם הרע. דבר זה נעשה דווקא על ידי אכילה לא בקדושה, שכן כל עניינה של אכילה כזו היא ערבוב וחיבור קדושת הנשמה עם זוהמת ארציות ועפרוריות הגוף על ידי אכילה שהיא בעצמה מעורבת טוב ורע.

כי כמו שיש אכילה של שבת שעל ידה מתחברים הגוף והנשמה בחיבור של שלום קדוש, דהיינו שמחמת שאכילה זו אין בה אחיזה של ארציות בבחינת ארץ כנען, אז דווקא על ידי מתחזקת הנשמה להכריע הכרעה של שלום את הגוף, דהיינו שגם הוא מפסיק לתת מקום אפילו ברגליו שום אחיזה לסטרא אחרא, כן זה לעומת זה (כלל השישי) יש אכילה של ימות החול (מלשון חולין וחלל) שמגבירה את המחלוקת דסטרא אחרא על ידי שלום של סטרא אחרא, שעל ידי אכילה זו מתגבר כוח העפר והגוף של ארץ כנען עד כדי חילול הנשמה שהיא בבחינת שבת, כי נאחז על ידי זה ברגלים של המצוות.

וכל מה שאדם הראשון היה צריך לתקן, זה להמתיק את המחלוקת דקדושה בשורשה, כי בשורש הבריאה כבר היה מחלוקת דקדושה שהשי"ת בעצמו כביכול עשה שישברו הכלים, שזה בחינת מיתה וחלל, ועל ידי המיתה והחלל הזה התפזרו כל הניצוצות בכל הדברים שבעולם ועל ידי האכילה דקדושה שזה התיקון של קלקול המחלוקת ואחיזת הקליפות מתקנים את כל הקלקולים יותר טוב מעמידתם שלפני הקלקול.

אך אדם הראשון קלקל יותר על ידי שהקדים את אכילת עץ הדעת, שעל ידי זה התערבבו הטוב והרע יותר מבתחילה, עד שעל ידי זה התקללה אפילו האדמה והעפר להצמיח קוצים ודרדרים, שלא תהיה בבחינת ארץ נתנה יכולה, שמאז התערבו כל הדברים בטוב ורע באופן שצריך הרבה להתייגע לברר בכל דבר ואפילו בכל מעשה טוב את האוכל מתוך הפסולת.

מדברי מוהרנ"ת מתבאר, שעצם הגדרת המחלוקת של הצדיקים כ'מחלוקת' היא בעצמה נותנת אחיזה למחלוקת דסטרא אחרא. כל זמן שאני 'רואה' את המחלוקת של הצדיקים כהתנגדות עלי, זה עדיין הסתכלות שיש בה מדמה פסול שנותן אחיזה למחלוקת של הרשעים

על ידי שלום, ומוהרנ"ת מבאר שבאמת השלום היא המדרגה היותר גבוהה מהמחלוקת דקדושה, כי בפנימיות גנוז בתוך המחלוקת של הצדיקים בהעלם ובהצנע אהבה ושלום, מחמת שהם באמת באים בסוף לידי הכרעה ושלום.

ואמנם מדברי מוהרנ"ת מתבאר, שעצם הגדרת המחלוקת של הצדיקים כ'מחלוקת' היא בעצמה נותנת אחיזה למחלוקת דסטרא אחרא. כל זמן שאני 'רואה' את המחלוקת של הצדיקים כהתנגדות עלי, זה עדיין הסתכלות שיש בה מדמה פסול שנותן אחיזה למחלוקת של הרשעים.

לפי זה מבואר שבאמת המחלוקת דקדושה יש לה המתקה יותר גבוהה על ידי השלום שזה הארת השבת, שמאירה לתוך המחלוקת הכרעה ושלום. כי בשבת מתגלה הטובה שהייתה בהעלם ובהצנע כל ששת ימי החול בתוך המחלוקת, על כן מלבד עצם ההכרעה שיש במחלוקת מתגלה גם שהמחלוקת בעצמה היא אהבה גמורה. וכמו שנבאר בהמשך הדברים כיצד כל זה מתורגם בשפה אחרת לתוך חיי היומיום.

”כי המחלוקת דקדושה הוא בחינת ששה סדרי משנה בחינת אסור ומותר טמא וטהור כשר ופסול שהם בחינת ששת ימי החול. ועיקר תיקון ששת ימי החול הוא ע"י שבת כי שבת עושה שלום בין המחלוקת דקדושה שהוא בחינת ששה סדרי משנה בחינת אסור ומותר וכו'. ועל ידי זה נתתקן ששת ימי החול שמהם יונקים מחלוקת דס"א נמצא שעיקר התיקון המחלוקת דסט"א שיונקים מששת ימי החול שנתתקנים ע"י מחלוקת דקדושה שהוא בחינת ששה סדרי משנה, עיקר תיקון זה הוא רק ע"י שבת שלום כנ"ל.”

אכילת שבת המבוררת המתקנת את האכילה המעורבת אם כל חטאת

אכן, כדי לבאר עניין זה בשלמות מקשר מוהרנ"ת עוד חלקים בתורה, דרך הרחבת הביאור בעניין חטא אדם הראשון. בכדי לבאר את זה שומה עלינו להקדים ולהסביר כיצד 'ראה' מוהרנ"ת בתוך תורה זו שאדם הראשון כלל לא מוזכר בה, את הקשר בין חטאו של אדם הראשון שערב טוב ברע לבין מחלוקת של סטרא אחרא ומחלוקת דקדושה.

אחד מהפסוקים שרבינו מזכיר ומרחיב על כך בהקשרה של תורה זו הוא הפסוק 'בקמים עלי מרעים תשמענה אוזני צדיק כתמר יפרח'. פסוק זה לקוח מתוך מזמור שיר ליום השבת בקפיטל צ"ב בתהילים.

כאשר אנו לומדים את הפרק האמור ומתבוננים בהקשרו הרחב אנו רואים נכוחה שפרק זה נאמר לראשונה על ידי אדם הראשון כתשובה על חטאו. וכך הוא לשון המדרש:

הטובות הגדולות המתגלות בשבת קודש

ומעתה נחזור לדברי מוהרנ"ת, שבכל המחלוקת דקדושה, יש בירור הטוב והרע. וכלל כל הבחינות של המחלוקת דקדושה נכללים בשש בחינות עיקריות, טמא וטהור מותר ואסור כשר ופסול (ובענייני האכילה יש את כל השש בחינות) שהם מסמלים את ששת ימי החול. בימות החול מחמת הערבוב של הטוב והרע מוכרח שיהיה דימיון בין המחלוקת דקדושה למחלוקת של הסטרא אחרא, לכך גם המחלוקת דקדושה מדברת בשפה כזו שהיא 'פוסלת' ו'מטמאה' ואוסרת'. כאשר אנו שומעים על משהו שהוא פסול, מצטיירת אצלנו תמונה שמי שפסל את הדבר הוא 'נגדו' ומי שהכשיר את הדבר הוא 'בעדו'. לכן בימות החול המחלוקת דקדושה יש בה מקום לאחיזה למחלוקת דסטרא אחרא.

ובבחינה קצת יותר פנימית, כאשר הצדיק חולק כביכול על האדם הכוונה בכך היא, שאמנם לעיתים מראה לו ומאיר בו את החלקים הכשרים והטהורים שבו, אך יש והוא מראה לו את הדברים הצריכים תיקון, שהם המעשים האסורים או המידות הפסולות, ואז עלול חלילה לבוא לידי טעות ולחשוב שהצדיק אינו אוהבו באמת, ומשם ניקת הסטרא אחרא מהקדושה.

אבל בשבת המחלוקת של הצדיקים בעצמה נמתקת על ידי השלום, שעצם המחלוקת בעצמה מקבלת משמעות והארה אחרת, שאז נשמע לאדם מהמחלוקת רק הטובות שהם עושים לו בזה. שכל כוונתם הנעלמת שהוא יגדל יצמח ויפרח, לכן הם מראים לו גם את הדברים השלילים שנמצאים בו כדי שיפריד אותם מעליו, שיחלוק בעצמו במחלוקת דקדושה על החלקים הרעים שבו על ידי שידון לכף זכות את עצמו, ועל ידי זה הוא באמת יכניע ויפיל אותם בשלמות.

"כי המחלוקת דקדושה הוא בחינת ששה סדרי משנה בחינת אסור ומותר טמא וטהור כשר ופסול שהם בחינת ששת ימי החול. ועיקר תיקון ששת ימי החול הוא על ידי שבת כי שבת עושה שלום בין המחלוקת דקדושה שהוא בחינת ששה סדרי משנה בחינת אסור ומותר וכו'. ועל ידי זה נתתן ששת ימי החול שמהם יונקים מחלוקת דסטרא אחרא נמצא שעיקר תיקון המחלוקת דסטרא אחרא שיונקים מששת ימי החול שנתתקנים על ידי מחלוקת דקדושה שהוא בחינת ששה סדרי משנה, עיקר תיקון זה הוא רק על ידי שבת שלום כנ"ל".

עיקר התיקון להמשיך את קדושת שבת על ששת ימי החול

כהמשך לזה מבאר מוהרנ"ת שהשלמת התיקון נעשית על ידי שלא זו בלבד שלא נותנים לימות

החול דריסת רגל בתוך קדושת השבת, דהיינו שעל ידי האכילה מתקנים את חילול השבת בעצמה, שימות החול מנסים להיאחז בשבת בעצמה ולהכניס בתוכה בחינה של פסיעה גסה. אלא אף גם צריך להמשיך את קדושת שבת על ששת ימי החול.

"וזה בחינת מה שכתב רבינו נ"י שאכילת הוא תיקון לחילול שבת כי חילול השבת הוא שמעורר מבחינת ששת ימי החול בשבת על ידי שעושה איזה מלאכה מל"ט מלאכות שהם בחינת ששת ימי החול בשבת. נמצא שפגם חילול שבת הוא שמעורר בחינת מחלוקת בחינת ששת ימי החול בשבת. על כן התיקון הוא על ידי אכילת שבת. כי על ידי אכילת שבת על ידי זה מתקנין בחינת היכלי התמורות בחינת מחלוקת כי אכילת שבת מעלה ומתקן כל האכילות של כל ששת ימי החול שאוכלין לכבוד שבת שעל ידי זה מתקנין ומעלין הניצוצות מהיכלי התמורות כנ"ל. נמצא שאכילת שבת מתקן ששת ימי החול. על כן הוא תיקון לחילול שבת שהוא בחינת פגם ששת ימי החול שמעורר בשבת חס ושלום על ידי איזה מלאכה מל"ט מלאכות שהם בחינת ששת ימי החול כנ"ל".

כל זמן שלא נתתן את שורש הקלקול, את סיבת המחלה, לא יעזור עצם הרטיה וחבישת המכה. לכן כל זמן שימות החול לא יקבלו את הארת השבת הרי שכל שבת יהיה לה סוף וגבול שלאחריה עלולים הקליפות לשוב ולינק ח"ו מרגלי הקדושה והמצוות (וכדאמרי אינשי לכל שבת יש מוצאי שבת). אבל על ידי שהתיקון ירפא ויאיר גם לתוך סיבת הקלקול, שעל ידי זה יהיה נכנע הרע לגמרי שוב לא תוכל הסטרא אחרא להיאחז ברגלי הקדושה.

לפי הבנה של יסוד זה אפשר להאיר וליישב עוד שאלה הקשורה למאמר חז"ל המובא בתורה.

רבינו מביא במאמרו את הגמרא בשבת ששם הוא מקור האיסור לפסוע פסיעה גסה בשבת. הגמרא שם מזכירה שגם בימות החול בפסיעה גסה מזקת, ואם כן לכאורה תמוה מדוע חז"ל אסרו רק בשבת את הפסיעה הגסה.

אלא שלפי דברי רבינו מבואר, שימות החול מצד עצם מהותם הם בבחינת פסיעה גסה. ההליכה בדרכי הקדושה כשיש בהם אחיזת הקליפות הם בבחינת גסות וישות שמעורב בהם טוב ורע. רק בשבת ההליכה יכולה להיעשות בשלמות ללא רבב ופגם, רק צריך להיזהר שימות החול לא יחדרו ויחללו את קדושת השבת. ואולם תכלית השלימות שרוממות אכילת שבת תעורר הארה ועדינות ורגישות של חביבות דרכי הקדושה, עד שגם בימות החול נזכה שכל הליכתנו בדרכי הקדושה תהיה בבחינת 'אם תשיב משבת רגלך'.

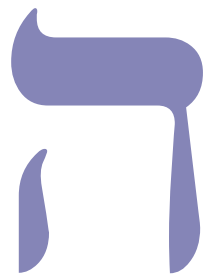

בימות החול מחמת הערבוב של הטוב והרע מוכרח שיהיה דימיון בין המחלוקת דקדושה למחלוקת של הסטרא אחרא, לכך גם המחלוקת דקדושה מדברת בשפה כזו שהיא 'פוסלת' ו'מטמאה' ואוסרת'. כאשר אנו שומעים על משהו שהוא פסול, מצטיירת אצלנו תמונה שמי שפסל את הדבר הוא 'נגדו' ומי שהכשיר את הדבר הוא 'בעדו'

סיפור

מרדכי לוי

פוסעים בו פסיעה קטנה...

רוח החמימה הסיטה קלות את הענפים המיובשים שנעו למרגלותיו והרעישו באופן שלא הוסיף הרבה רוגע על מצב רוחו הירוד.

הוא נאנח. עשרים דקות תמימות יושב בשדה, מתבונן שוב ושוב בשכונת רמות הנשקפת במלוא הדרה, ועם זאת עדיין לא נפלט מפיו שום דיבור או משפט של אמת, ולו קטן.

האמת שמזה תקופה ארוכה שבו במלכודת היובש, וזמן רב שלא נמצאה בקרבו טיפת חיות. בלימוד, בתפילות, בהתבודדות - שעדיין משתרך אליה בקושי, ובהתנהלותו הכללית בחייו.

לרגעים חש שווה לעלים התלושים שלמרגלותיו. 'נמשל האדם לעץ השדה' אמר לעצמו בגיחוך מר, 'ככל הנראה נמשלת אתה לעליו הזרוקים תחתיו, לעלים שהיו מחוברים פעם. כזה אתה; יבש, פריך ותלוש מכל חיבור אל מקור מים או חיים. אין בך חיבור לצדיקים; אין בך את ההתבודדויות הארוכות אליהם זכית לפני שנים לא רבות; אין בך את החיות שאמורה הייתה להיות לברסלב'ר חסיד.

סתם אחד. תלוש, פריך ויבש.

מאוד.

'בחבורה בשיבה הבחורים שמחים ותוססים. נושמים את עבודת ה' על פי דרכו של רבינו הקדוש, חיים את התורות שלו' הרהר 'זוכר אני היטב את השנים בהם כה דמיתי אליהם, כל דיבור של רבינו הקדוש הפיח בי חיים חדשים... ימים יפים היו אלו. וכיום' - נחת חזרה אל המציאות הכואבת - 'עברו שנות השובע ומים רבים עברו בנהר, או

יותר נכון - לא עברו. כעת נותרה ממני פיסת אדמה יבשה וקשה'.

'אבל אני רוצה' נשמעה זעקה מגרוננו. מבהילה בעוצמתה. 'ה', אני רוצה שינוי!, יש בי רצון להשתנות, לחיות מחדש. אנא אבי, רחם עליי, תרטיב או לפחות תטפטף עלי מעט לחלוחית מאוצר מימך המרוויים.

אם לא למענך - למען עבודתך שתהיה בוודאי בהתחדשות ובחיות - עשה למעני. באמת רק בגלל שעוד רגע אני נשבר. איני יכול להמשיך יותר במצבי הנוכחי, השמחה וההתחדשות שהיו בי בשנים האחרונות נעלמו כלא היו.

אבא, תן במדבר השומם הזה שנכפה עליי - הר, הדס ושיטה. מי חיות שישטפו את היובש הנורא הזה, צמא אנוכי." הוא לא בוש בדמעות שצרבו את לחייו. זמן רב מדאי ממתין אליהם.

כאשר שב מן השדה, הישר אל בית הכנסת, התיישב כשליבו כבד על ספסל מזדמן; אמת שלראשונה שפך את ליבו אל הבורא בהתפרצות כזו, אך עם כל ההקלה שבדבר - התחושה כאשר ראה למול עיניו את חולשתו - לא נעמה לו בכלל. הוא עלעל מבלי משים בעלון מזדמן, מעיף מבט בכותרות שצדו את עיניו:

כותרת אחת מבין כולם צדה את עיניו במיוחד.

"התורות והמאמרים שבספריו הקדושים הם פליליות, וכל מה שאִתָּה ממשמש בָּהֶם אִתָּה מוֹצֵא בָּהֶם טַעַם נִפְלָא וְחֵדֶשׁ וּמִתּוֹק לַחֵף וּמֵאִיר עֵינֵינִים מְאֹד, וְיֵשׁ בָּהֶם עֲמֻקּוֹת גְּדוֹל בְּדֶרֶךְ פֶּשֶׁט וּבְדֶרֶךְ סוֹד וְנִסְתָּר. פִּי כָּל הַתּוֹרוֹת יֵשׁ בָּהֶם סוֹדוֹת נִסְתָּרִים וְנִפְלְאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר זֹאת.

התוכן השוכן אחר כבוד תחת אותה כותרת, ביאר בטוב טעם

”תראה, נתי חברי היקר לי מכל” אמר מוישי מדורות לאחר שתיקה עמוקה, ארוכה ומכילה: ”אין מושג של ‘תמו הזמנים היפים’ וודאי לא בעבודת ה’. הן השם יתברך מצפה לעבודתנו, באהבה אין סופית, בכל רגע, בכל פעם עם הניסיונות החדשים העומדים בפתח. ואנו, מצדנו, אף מחויבים להמציא לעצמנו רפואה ועידוד לנפשנו, דרכם נוכל לעבדו ביראה ובאהבה, ביתר שאת ועוז.

”בתור יהודים שזכו לקבל ולשאוב התחזקות אמיתית לחיינו מן שלוחן המלכים, אור- האורות - רבינו הקדוש, אנו מאמינים באמונה שלימה בכוח הצדיקים. ויודעים כי השם יתברך - שידע את הכוח הרב שיש בעולם הזה שקורץ ומפתה בניסיונות אין ספור על מנת להכניסנו במלכודתו - הקדים תרופה; צדיק- מדרך שידרכנו במדבר הסבוך והמסוכן של העולם הזה.

”מה הייתה הלשון הזו בעלון שאחזת קודם?” מוישי לקח לידי את העלון שנח בקצה השולחן והחל לקרוא: ”וְכָל מֶה שֶׁאַתָּה מְמַשֵּׁשׁ בָּהֶם אֶתָּה מוֹצֵא בָּהֶם טַעַם נִפְלָא וְתִדְשׁ וּמִתּוֹק לַחֵף וּמֵאִיר עֵינֵינוּ מְאֹד, וְיֵשׁ בָּהֶם עֲמֻקּוֹת גָּדוֹל בְּדֶרֶךְ פֶּשֶׁט וּבְדֶרֶךְ סוֹד וְנִסְתָּר. כִּי כָּל הַתּוֹרוֹת יֵשׁ בָּהֶם סוּדוֹת נִסְתָּרִים וְנִפְלְאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר זֹאת.”

”זוהי לשון תלמידו הגדול של רבינו, כל התלמידים לאורך כל הדורות שזכו וטעמו את הטעם הנפלא מעידים בהחלטיות; שכל החוזק שאנו כה זקוקים אליו על מנת שנצליח להחזיק עצמנו מול כל התאוות והטירוף שיש בדורנו – זה רק בכח הצדיקים. כמדומני, שהעלון שניקלע בהשגחה פרטית לידך, נותן תשובות.”

”הדיבורים אכן יפים, אך לשם מה כל האמור יכול לסייע לי.” תהה נתי.

”הם יכולים לסייע לך, והם יסייעו לך, בעזרת ה’.” תראה שוב את הלשון המדהימה המובאת מחיי מוהר”ן, יתכן שיש בפתחנו אוצר לחיים איכותיים יותר, גבוהים יותר – האם לא ננסה? הבה נקבל יחדיו, לקראת חג מתן התורה, חג בו זוכים אנו

ודעת כיצד יש להתעמק עוד ועוד בכל תורה של רבינו הקדוש אך תחושותיו גאו והתערבבו.

המילים כמו הצליפו בו - היכן תורתך שנעלמה? ! היכן שמחתך? ! היכן התקשרותך לצדיקים? ! היכן שנותיך הטובות והיפות? !, אייכה נתי? !.

בעודו מתבוסס בבושתו ובצרתו, הונחה יד חברית על כתפיו השמוטות:

”שלום, נתי, מה שלומך? לא הייתי מתנגד לטעום אותו טעם נפלא וחדש ומתוק לחיך ומאיר עיניים מאוד... מעניין העלון?” אמר מוישי בחיוך והצביע בידו על הכותרת המרכזית. ”קרה משהו?” שאל בעדינות, מעשה ידיד ותיק ואמיתי.

”היכן לומדים לקרוא מחשבות?...” שאל-השיב נתי בהפתעה ”אתה חבר טוב”.

”נכון” צחק מוישי ”וזה הסיבה שאני יודע ‘לקרוא’ את מחשבותיך... אנו ידידי אמת, נתי, חבל שלא פנית אליי מיוזמתך, בדיוק לכן יש חבר טוב?” אמר והתיישב על ידו.

”אתה כל כך צודק. אבל לפחות כעת...” שיווע נתי לכתף תומכת.

”וודאי. אני איתך”.

”תודה, מוישי. תשמע” נשבר קולו ”עשיתי את דרכי כעת חזרה מן היער בו אני מתבודד, ונשברתי כאשר הבנתי לראשונה שכל הזוהר והאור אליו זכיתי כאשר התחלתי להבין את הבשורה שרבינו הקדוש מביא לעולם – נמוגה וחלפה. מזה תקופה ארוכה שאני מרגיש כמהלך בודד במדבר, מיושב, צמא לטיפת מים – ואין” הוא דיבר מעומק ליבו, מתעורר מעיניו של מוישי, המרוכזות בו. ”לרגעים אני חושב ש-זהו, הסתיימו הזמנים היפים בהם החייתי עצמי מכל מילה של רבינו, בהם עשיתי את המצוות מתוך שמחה וחיות”.

”

**בתור יהודים שזכו
לקבל ולשאוב
התחזקות אמיתית
לחיינו מן שלוחן
המלכים, אור-
האורות - רבינו
הקדוש, אנו
מאמינים באמונה
שלימה בכוח
הצדיקים שידרכנו
במדבר הסבוך
והמסוכן של
העולם הזה**

- והופכה על פיה.

”תמיד סברתי שמדדי ההצלחה תלויים ביחצנות ובתוצאות, גם בעבודת ה'. לכן כה קשה הייתה ההבנה שאין לי כל שווי אמיתי, כזה הנמדד לפי מעשי - שלצערי דלים הם“. מבייש היה לחשוף את המחשבות מול אמירה כזו מרכינו, אך בחסות סערת הרגשות ששהה – התגבר נתי על הבושה. ”כעת מבין אני לראשונה, שה' יתברך באמת אוהב וחפץ בי - כפי שאני, היכן שאני, ללא כל קשר להצלחותיי. תשמע מוישי, זה מדהים! חשבת על זה פעם?“ אמר נסער.

”זה אכן מדהים, נתי. כמה הודיה מחויבים אנו לבורא העולם שהאיר עינינו בהבנה המפעימה כי כל כוחנו נשאב מן מעיינות החכמה, יחידי הדורות. ורק מן דעת הקדושים נוכל להשית מנוחה לנפשנו.

”בטוחני שהאריכות הקיימת בתורה - גדולה מני ים, אולם קטע זה בפני עצמו מפליא ומרגש. שמעתי שכל התורה מקושרת בקשר נפלא - מתחילתה לסופה ולהיפך. וכולה עניין אחד; מסקרן לדעת כיצד אכן קשור עניין זה לנושא הפסיעות, המוזכר אף הוא בתורה. אולם כאמור, אנו רק בתחילת דרכנו. ועוד חזון למועד, אם

תמיד סברתי שמדדי ההצלחה תלויים ביחצנות ובתוצאות, גם בעבודת ה'. לכן כה קשה הייתה ההבנה שאין לי כל שווי אמיתי, כזה הנמדד לפי מעשי - שלצערי דלים הם

ירצה השם“.

מיד כאשר נפגשו למחרת - לא הצליח נתי לעצור בעצמו והתפרץ: ”מוישי, חשבתי הרבה על התורה ואף הקשבתי לשיעור על התורה והבנתי ע“פ השיעור הבנה מדהימה: יתכן שכל עניין הפסיעות קשור אכן בצורה נפלאה לעניין בו עסקנו אתמול; רבינו מלמדנו מסר נוקב: היצר-החולק-השונא בא להעניק לנו ראייה שלילית על העולם בכלל ועל עצמנו בפרט. לגרום לכך חובה לשבש ולתעתע בנו, כאומר חדלו לכם מפסיעותיכם הקטנות, מה ערך יש בהם... צעדו בפסיעות גדולות וגסות. זאת ה'תמורה' שחפץ לחולל בתוכנו, רצונו נובע מידיעתו מה תוצאה יש במהלך כזה - נפילה בטוחה. ורבינו - מדגיש הלוך וחזור: אל תשותו אל ליבכם את דבריו. שכן לרעתכם קם - פסיעותיכם הקטנות נחשבים לאין סוף אצלו יתברך. בסוף גם הם יהפכו לדרך כבושה.

”מוישי אני מתחיל להבין היכן שגיאתי, מעודי לא העליתי על קצה מחשבתי כי קיים כל ערך להתבודדות יבשה, גם אם היא ללא דיבורים כלל. עצם הרצון. לא חשבתי כי תפלתי, אף אם אינה מיוחדת ביותר - מחוללת נפלאות, ההבנה המדהימה הזו - -“ לא נלאה אתכם בהבנות המדהימות אליהם הגיעו השניים בשיחת החברים הארוכה והנסערת שהתנהלה ביניהם. אל אף שמרתקת היא...

ועוד פרט מפעים שגילו לאחר שיחת החברים; תורה רע“ז ותורה רפ“ב, תורת 'אזמרה' - נאמרו מפי רבינו הקדוש באתו יום!.

כזה הוא הלימוד בעיון, פרט אל פרט חוברים ונרקמים לתמונה מפעימה, תמונת חיינו.

לקבל התורה מחדש, ללא כל קשר למה שהיה, משהו חדש. הן בקבלת התורה כל המומים נרפאו - קיבלו אור שמימי חדש. כעת יש כוח מיוחד“.

”אכן רעיון - אם כמובן מובטח לי כל הטעם הנפלא והחדש הנ“ל. אך במחשבה נוספת - אני מאמין, אמונה זאת אמונה... מה נלמד“ שאל נתי.

”אולי נעשה כפשוטו, פשוט 'נמשש' הדוק היטב בדברי רבינו הקדוש בספרו ליקוטי מוהר“ן. שמעתי מגיסי - הלומד את התורה הזמנית עמה הולכים עוד רבים מאנ“ש - שללמוד ליקוטי מוהר“ן בעיון זהו טעם נפלא שא“א להשיגו עד שזוכים לטעום ממנו.

בתקופה זו הולכים כלל אנ“ש עם תורה רע“ז. אולי נתחיל ללמוד אותה, בהבנה עד כמה שנצליח. בטוח אני ששנינו נפיק מכך את המירב. ונזכה, אולי, לטעום את אותו טעם נפלא-וחדש-והמתוק-לחץ-ומאיר-עיניים-מאוד... מי יודע?“ סיים מוישי ועיניו בהקו.

”האמת שאני לומד בכל יום עמוד-היומי בליקוטי מוהר“ן, זה לא מספיק?. ובכלל, האם הלימוד בעיון אינו ברמה גבוהה מכפי השגתנו?“

”לא. גיסי אמר לי שיש, כמו בכל דבר, דרגות. כל אחד יכול להתחבר לספר ולמחברו כפי מדרגתו. ותאמין לי - כאחד שהתחיל פעם אחת ללמוד בעיון - דף היומי ולימוד בעיון הם שני עניינים שונים לגמרי, כאשר זוכים ללמוד בעיון מתחברים לרבינו עצמו, מלבד עצותיו, ומבינים את דבריו, אם זוכים, בהרבה מאשר לימוד קליל כמו סדר הדף היומי, החשוב אף הוא מבחינות אחרות“ מוישי ונתי נפרדו כשתקווה מופחת בלבבותיהם.

”הבה נקשר עצמינו אל צדיק יסוד עולם - רבינו הקדוש, המעניק לנו חיים באיכות גבוהה יותר, רוחניים יותר. לאחר מכן אי“ה נתחיל לקרוא ביסודיות את התורה, מרישא ועד גמירא“ אמרו כאשר פתחו הספרים, חדורי מרץ ותקווה.

לאחר שקראו ביסודיות את כל התורה, חזרו על הקטע ש'תפס' את שניהם לבקשת נתי:

”...אף הוא כמשל התינוק קְשֵׁמְתָחִיל לִילָךְ, שְׂבִתְחִלָּה אֵינוֹ יָכוֹל לִהְיוֹת יָפֵה, אֵף הָאֵב מִחֲמַת גְּדֹל אֶהְבֵּתוֹ וְשַׁעֲשׁוּעֵיוֹ עִם בְּנוֹ, הוּא עוֹשֶׂה מִפְעָמֵי רַגְלָיו דֶּרֶךְ, כְּמוֹ שְׁאֵנוֹ רוֹאִין קְשֵׁמְתִינוֹק עוֹשֶׂה אֵיזָה דְּבַר קָטָן, אוֹ מְדַבֵּר אֵיזָה דְּבַר, אֵף שְׁאֵינוֹ חֲכָמָה קָלִל, עִם קָל זֶה מִחֲמַת אֶהְבֵּת הָאֵב וְשַׁעֲשׁוּעֵיוֹ מְזָה, הוּא מְחַבֵּב הַדְּבַר וּמְגַדִּילוֹ וּמְרַחֵבוֹ וְעוֹשֶׂה מְזָה דְּבַר גְּדוֹל, כְּמוֹ כֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, קְשֵׁמְצוֹה מִתְחִלָּת לִילָךְ, אוֹ קְשֵׁאָדָם עוֹשֶׂה אֵיזָה דֶּרֶךְ חֲדָשׁ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, אֵף שְׂבִתְחִלָּה הוּא שְׂבִיל דְּקִיק, עִם קָל זֶה מִחֲמַת גְּדֹל שַׁעֲשׁוּעֵיוֹ יִתְבָּרֵךְ מְזָה, הוּא עוֹשֶׂה מִפְעָמֵי רַגְלָיו דֶּרֶךְ כְּבוֹשָׁה:“

הם התפעלו יחדיו עם ההבנה החדשה שבמשפט הלוקחת את כל ההשקפה הטבעית הקיימת לנו על הנהגת העולם ועל עבודתו יתברך

מאליהם, מבלי שימת לב בפסיעות גסות ומהירות. כל חיסרון מייצר צורך למהר אך בשבת האדם צריך ללכת כאילו אין בכלל חיסרון בבריאה, כי הרגשת החיסרון בבריאה היא בעצמה החילול של השבת שכל מהותה שלום ושלמות.

לפי זה נוכל להבין שהגם שעצם האיסור של פסיעה גסה הוא רק מדרבנן, מכל מקום מדברי רבינו מבואר שהזהירות מפסיעה גסה בשבת זה השורש לכל הסוגי ההרחקה מכל פרטי איסורי השבת מדאורייתא ומדרבנן. ועל כן כאשר זוכים לתקן את עצם הפסיעות על ידי אכילת שבת מתקנים את כל חילולי השבת בשורשם.

י. ש. ק. מודיעין עילית

וכל זה כשהחולקים הם צדיקים אבל כשהחולקים עליו צדיקים בוודאי כוונתם הוא רק לטובה וכו'. לכאורה יפלא, וכי ראוי לו ג"כ להעמיד עצמו במחלוקת לחתור כנגד הצדיק ולגרום שיבוא למבוקשו הטוב לראות בו מה שהוא רוצה לראות בו, ולמה שידון הצדיק לכך זכות שכוונתו לטובה, אם בזה יפיר מחשבתו להרימו ולהמתיק הדינים מעליו.

אך, יתפרש שמה שאמר 'וכל זה כשהחולקים הם רשעים' קאי על זה גופא, שכל זה שע"י שמעמיד עצמו גורם שיבוא החולק למבוקשו הוא דייקא כשהחולק עומד עליו בדיניו ושנאתו, ואם מעמיד עצמו ג"כ שוקע יותר בדינים וכו"ל, אבל במחלוקת הצדיק וכוונתו לטובה אדרבא, על ידי שתהיה נפשו כעפר ולא יטעה במחלוקתו של הצדיק שמחלוקת גמורה היא, ימשיך חסדים ויתרומם ויתנשא מעפר חתירת המחלוקת דסט"א ויקבל מתנתו הטובה, ויומתק עד למאד בזה מה שבחיוב עשיית נפשו כעפר אמר שלכל תהיה כעפר לדוש, לכל מיני חולקים, אך בקלקול עצותיו והפרת מחשבותיו דקדק לבקש רק על החושבים עלי לרעה לאפוקי הצדיקים שבוודאי כוונתם רק לטובה.

ועל כן נקראת תמר לשון תמורה היינו הס"א שהיא נקראת תמורה כי תמורת חכמה אוולת וכו'. אין זו הוכחה נוספת מלשון תמורה אלא תוצאה והגדרה שעל כן נקראת תמר לשון תמורה, דזו מהות הס"א וענינה צד אחר לצד הקדושה ואין לה קיום כשלעצמה אלא כצד אחר כנגד הקדושה כמוב"פ שהס"א בחי' מחלוקת דזה כל מציאותה. ולכאורה יש להקשות דגם בתמר דקדושה מונח הלשון דתמורה ואין ירומו בזה שייכותה להס"א. ועוד יש להתפלא שהרי כל דבר נברא זה לעומת זה, שלכל דבר שבקדושה יש כנגדו בס"א ומה ההדגשה בזה דוקא בתמר.

אמנם מדברי רבינו בתורה זו עולה, שאף שהקדושה והס"א עומדות זו כנגד זו, בוודאי אין הקדושה תמורת הס"א, ולא יאמר תמורת אוולת חכמה, שאין הרע מציאות לעצמו וכו"ל, וכל קיומו ע"י יניקה והמרת הקדושה, ויתיישב דתמר דקדושה הוא שורש ומקור לאחיזת הס"א מחמת יניקת והמרת הסט"א מאיתו, ועל אף שתמר

דוד ב. בית שמש

שרואה בו מה שהוא רוצה לראות בו. לכאורה לשון זו סתומה מאוד ואינה מבואר בה מה כוונתו הקדושה. שהרי מלבד עצם הלשון שצריכה ביאור, לכאורה כל שונא שעומד כנגד האדם רוצה להרע לו ומה שייך שהוא רוצה לראות בו איזה דבר נסתר.

אבל מהמשך התורה, וכן מתוך דברי רבינו בסמוך, אפשר לבאר שעיקר דברי רבינו אינם מדברים על שונא הרוצה להגיע לאיזה מעשה רע, אלא כל ענינו זה עצם המחלוקת על האדם, דהיינו שהוא אומר לאדם שדרכיו אינם מתקנים ואינם מרוצים כלל לפניו יתברך, דהיינו שאין עולה שום חיבה ושעשוע להשי"ת ממעשיו. שזה היפך מה שהנחלק צריך לדון לכך זכות את השונא.

ומתוך כך אנו למדים שעיקר כוונתו של השונא זה ללמד כף חובה, להראות לאדם שהוא 'חלול' וריק מכל מציאות של נתינת והשפעת הטובות. ולכן עיקר מה שהוא בא ללמד חובה על האדם זה כדי שהאדם באמת לא ישיב לו שום טוב, אלא יראה גם בשונא בעצמו כף חובה, או אז הוא יגיע למבוקשו שהוא באמת נפל לבור שוכרה לו השונא.

אך אם האדם מוציא מתוכו את כל הטוב שבו, אז הוא מפר את מחשבתו הרעה, דהיינו שהוא מגלה את מציאות הטוב שבו, ועל ידי זה יש ביכולתו אפילו (מלבד מה שהוא באמת מגלה לעצמו את השעשוע והחיבה שיש בכל מעשיו הטובים, אפילו הקטנים ביותר) להפוך את מחשבת השונא שגם הוא יראה מעתה את הטובות שיש בו.

א.מ.ג. ביתר עילית

כי מחילול שבת אי אפשר להיזהר כי בקל אפשר להכשל בחילו שבת ח"ו. לשון זו היא שפת יתר, כי גם אם באמת היה אפשר להיזהר מחילול שבת, עדיין אפשר לומר שיש פגם של חילול שבת והתיקון שלו הוא על ידי האכילה של שבת, ולשם מה כל כך נצרכת ההדגשה שאי אפשר להיזהר מחילול שבת.

ומלבד זאת, גם האמירה בעצמה קשה מאוד מדוע אי אפשר להיזהר והאם אין בכך חלישות הדעת לומר לנו שאין לנו את היכולת להיזהר מחילול שבת?

אבל אם נלמד מתוך קשרי התורה נבין שרבינו מלמדנו בהמשך דבריו שעיקר כוונתו כלפי חילול שבת מאוד מסוים, דהיינו מה שהוא מזכיר בהמשך דבריו שחז"ל אסרו לפסוע פסיעה גסה בשבת, שכלפי איסור זה יש הרגל כל כך גדול שהוא טבוע בתוך קומת האדם, עד כדי כך שכמעט אי אפשר להיזהר ממנו.

היניקה שיש לכל אדם ברגלים, זה ההרגל שלו ברגלים בעצמם ללכת

י.ק. צפת

מחלוקת של צדיקים. כל יהודי, חסיד ברסלב בפרט, יכול להיתקל פעמים רבות בחוסר בהירות ופעמים אפילו בדברים הנראים סותרים בתורת הצדיק, או אז מתעוררת אצלו סוג של תמיהה מה הצדיק רוצה ממני.

בתורה רעז' רבינו מזכיר את הענין הזה וז"ל "וזה שביקש דוד כשיהיה עליו מחלוקת של צדיקים וכו' 'בקמים עלי מרעים' – היינו מחלוקת של צדיקים שהם אחים ורעים בחינת תרי רעין דלא מתפרשין כי בוודאי הם אוהבים גדולים " עכ"ל.

ובפשטות כוונת דבריו שהצדיק חולק על האדם, אך מדיוק לשונו הק' 'תרי רעין דלא מתפרשין' משמע שהוא עולה על מחלוקת שבין הצדיקים עצמם (כי אם כוונתו שהצדיק חולק על האדם הרי מבואר בהתורה שפעמים נדמה לנו שהוא מחלוקת של שנאה ואם כן לא הוי 'תרי רעין דלא מתפרשין') והמחלוקת, אף על פי שהיא בין הצדיקים או בתוך דברי הצדיק עצמו (עי' בח"י כללים כלל ט' 'שהצדיק' עולה בעיקרו על רבינו הקדוש וכן בכלל ז' שכל בחינה כלולה מכל הבחינות) ובכל זאת זהו 'בקמים עלי מרעים' כי כמו שנכתב בתחילת הדברים שפעמים יש לאדם כמין מחלוקת בדברי רבינו ואינו יודע איך ללכת בדרכי הצדיק.

ונראה בקשרי התורה שיש התייחסות גדולה בהמחלוקת בתוך דברי הצדיק על ענין עצות ההתעוררות והתחזקות וכמו שיבואר, (ועיין בליקו"ה עירובי תחומין ו' כעין זה לגבי עצות 'אזמרה ואיה' שהם ענין ההתחזקות והתעוררות) שכל אדם מתחבט בעצות האלו מתי הוא צריך לעורר עצמו ולהסתכל על מעשיו כאילו לא עשה עוד כלום, ומתי צריכין דווקא להיפך לחזק עצמו וליקר ולחבב כל מעשה קטן וכל פסיעה קטנה.

ושני הבחינות האלו מוזכרים בתורה. בתחילת התורה רבינו מזכיר את השונא שרוצה לראות בך רע - שזהו הבחינה מה שהאדם מסתכל על עצמו בעין רעה שלא עשה כלום, וזה לבדו אינו נכון כי צריכין גם ההתחזקות וע"כ כתב רבינו שם שאדרבא יסתכל על הטובות וידון אותו לכף זכות.

ובסוף התורה מבואר מה שה' יתברך מגדול שעשועיו עושה מהמצווה או מהדרך חדש להשם יתברך שהיא פסיעה קטנה, דרך כבושה – שזהו הבחי' של התחזקות לייקר ולהחשיב כל פסיעה קטנה וכל מעשה קטן לגדול ולדרך כבושה. אבל על מנת שה' יתברך יוכל להשתעשע בהמצווה

גופיה מצד הקדושה הוא, יונקת הס"א ממקום שיש להמיר ולהחליף בו, וכן נמשך מזה מה שתמר דקדושה חניטתו ופריחתו ע"י הצדיק ובו מרומז, שקיומו בקדושה ע"י הצדיק המנשא מניקת ותמורת הסט"א, וכן הוא לאידך גיסא שעבודת הצדיק ותיקוניו דייקא בשורש הדין והתמורה ובקל אפשר לטעות ולהמיר מח' התמר דקדושה עם שכנגדה.

אך הוא כמשל התינוק וכו' וכו'. ומקשרי הדברים יתברר שבזה תגבר התגברות הסט"א לחלוק ולחתור תחת דרכי הליכות המצוות לדון האדם לכף חובה ולהקטין לפניו מצוותיו ודרכיו בעבודת ה', ולהטעותו שאינם יכולים לילך ולעשות נחת רוח לפני בן זוגו, וממירה היא כל דיבור של חכמה לאוולת, וכל חיים של קדושת שבת ממירה וממשכת רגליה למוות, שטעות זו בעצמה סיבת השביל הדקיק של ימות החול.

אך אין לעמוד כנגד הס"א ולהיאחז בדנינה ובחלישות דעתה שהרי זה מבוקשה שיראה ויחשיב בעצמו מה שהיא רוצה לראות בו ותבוא למבוקשה בקל, אלא אדרבא יש להמתיק דינה בשורשו ולתת לה את טובתה – טובת הגוף החולק על הנשמה, שהיא האכילה בחינת מחלוקת שיש בה מקום לטעות ולינוק בימות החול. אך בשבת שכל דינים מתפרשין מינה וכל האלקות והדינים שבה כולו קדש חכמה וחסד ואין חלק בה לסטרא אחרא כלל וכלל, יקרה היא מאד והיא עצמה גם כן מצווה אלא שצריך להיזהר להחשיב אותה בעצמה כמצווה גדולה ויקרה כדי לא לתת בה בעצמה שום מקום ליניקת הסטרא אחרא, ועל כן דווקא על ידי ריבוי האכילה זוכים לתיקון הסטרא אחרא והמתקתה בשורשה.

ובזה משיבין רגלי המצווה אל הקדושה, ובזה מתגלה ומתברר שעשועי האב וחביבותו מכל שמירת שבת שהיא אף שאי אפשר ליזהר לגמרי מחילול שבת תיקון חשיבותו על ידי אכילת שבת, שאם עבודה זו שלכאורה דבר קטן הוא ואינו חכמה כלל, יקר מאד לפניו יתברך מעוצם חביבותו גביה, שוב אין מקום לדיני הסט"א ומחלוקת של שנאה שנאה שמסיתנו לומר שבשנאת ה' אותנו כל מחלוקת הצדיקים ומניעות ממצוות הצדק שלו מללכת לפניו ובאמת זהו מחמת דיני וטעות הסט"א כנ"ל, ונתרפאו רגלי המצווה ואין אחיזה להסט"א ממצוותינו והולכת המצווה לפניו יתברך בפסיעות גסות ובדרך כבושה.

”

ובזה משיבין
רגלי המצווה אל
הקדושה, ובזה
מתגלה ומתברר
שעשועי האב
וחביבותו מכל
שמירת שבת שהיא
אף שאי אפשר
ליזהר לגמרי
מחילול שבת תיקון
חשיבותו על ידי
אכילת שבת, שאם
עבודה זו שלכאורה
דבר קטן הוא ואינו
חכמה כלל, יקר
מאד לפניו
יתברך מעוצם
חביבותו גביה

ד.ב. ירושלים

ויהי ריב בין רועי מקנה אברהם וכו'. לפי דברי רבינו יש להבין שהרי אברהם אבינו היה צדיק שבוודאי עשה את עצמו כמו עפר ואם כן צריך להבין איך על ידי מחלוקת אברהם עם לוט לא הומתקו כל הדינים. ואדרבה מן הראוי היה שעל ידי מחלוקתם אברהם יתקן את כל הפגם של הכנעני שנמצאם בארץ ישראל.

אמנם כאשר נדייק היטב בדברי הפסוק ובדברי רבינו בכל התורה, יובן שכל המחלוקת שם היא בדווקא בין הרועים של אברהם לרועים של לוט, דהיינו שמהמחלוקת שאברהם חלק על לוט, השתלשל מחלוקת דסטרא אחרא, כי לוט לא שמע מהמחלוקת של אברהם רק טובות אלא היה נדמה לו שזה מחלוקת של שנאה, לכן נאחז ברועים שלהם בעצמם, דהיינו באנשיהם מחלוקת גמור של שנאה.

לפי זה מובן שעיקר אחיזת המחלוקת דסטרא אחרא במחלוקת דקדושה, שייך יותר אצל אותם אנשים שהם קשורים לצדיקים שחולקים במחלוקת דקדושה, שאצלם יש יותר סיבה והתמשכות שהמחלוקת דקדושה תתעוות ותהפוך למחלוקת דסטרא אחרא שיש בה שנאה גמורה.

כאשר נתבונן שם בפרשה, נראה שאכן רק לאחר המחלוקת, אחרי שאברהם נפרד לגמרי מלוט, זכה להבטחה על ירושת הארץ ועל קניינה באופן של פסיעות והליכה בארץ ישראל. מלבד זאת ה' יתברך מברך את אברהם אבינו – 'והיה זרעך כעפר הארץ', דהיינו שהכוח הזה להיות כעפר, יהיה מושרש בעצמיות של כל יהודי בבחינת ונפשי כעפר לכל תהיה, כי זוהי הברכה והטובה ביותר גדולה מכל הטובות שבעולם.

ה.א. בני ברק

ועל ידי זה באמת נתתקנין הפסיעות קטנות ונתרחבין ונעשה מהם דרך כבושה. והנה אחרי כל מה שרבינו כתב לתרץ את קושייתו לכאורה עדיין הקושיה במקומה עומדת. אך בדקדוק לשונו הקדושה, נראה לבאר שרבינו בא לגלות שעיקר סלילת הדרך החדשה היא במה שמעתה עושים דרך מהפסיעות הקטנות, דהיינו שעצם ההחשבה וההחייבות שנותנים לכל פסיעה קטנה, משנה את ההסתכלות על הפסיעה הקטנה וזה גופא ההרחבה שלה. כי מה שעד עתה זה היה נחשב כפסיעה קטנה ולא כמו דרך, כי דרך זה רק על ידי פסיעה גסה, עכשיו על ידי שמתגלה הגדלות והיקרות של כל פסיעה קטנה, בזה גופא מתקנים את עצם הפסיעה הקטנה, לא שמתקנים אותה על ידי שמרמיבים אותה ומגדילים אותה עד שהיא הופכת לפסיעה גסה, אלא משנים את כל ההסתכלות עליה ובכך היא נעשית בעצמה לדרך כבושה.

תמיד, ועיקר שעשועו הוא כשהמצווה בבחי' פסיעה קטנה צריך האדם לעורר עצמו להסתכל על המצווה עדיין כמצווה קטנה וכפסיעה קטנה. והעולה לעניינינו שהאמת הוא שהאדם צריך למזג שני העצות יחדיו כי עצות הצדיקים הם 'תריץ רעין דלא מתפרשין' ורק לנו נדמה כאילו הוא מחלוקת וסתירה גמורה.

א. פרידמן ירושלים

והוא כמשל וכו'. הנה לכאורה יש להתפלא בדברי רבינו במשל, שרבינו אומר שיש אחד שחופר תחת בית חברו ואם האדם יחפור בתוך ביתו בחזרה כנגדו הרי הוא עוזר לחולק כנגדו. והרי לכאורה כאשר האדם בא לעשות כנגד החולק עליו, הוא לא יחפור בתוך ביתו אלא ילך לבית חברו ויחפור שם מתחת ביתו ואם כן אין המשל כלל דומה לנמשל.

אמנם כאשר נחתור בעומק דבריו הקדושים, נתבונן בעצם זה שרבינו מביא משל להסביר את מה שכבר ביאר בתחילה והרי אין דרכו הקדושה ברוב תורתיו להסביר את דבריו דרך משל, בפרט שהדברים מובנים יותר ללא המשל ואדרבה המשל רק מקשה את הבנת העניין יותר.

משכך אנו יכולים להבין שעיקר דבריו במשל באים לגלות לנו איזה עניין שלא נתבאר בתחילת דבריו שהם הנמשל. כי רבינו מגלה בתוך המשל שהמחלוקת המדוברת לפני כן, עוסקת במחלוקת שבה כביכול החולק והנחלק שניהם גרים בבית אחד!

ביאור הדברים יובן עתה בשלושה רבדים שונים:

א' שכל אחד בתוכו כלול הן מהחולק השונא והן מהנחלק, דהיינו שיש בתוכו את צד הקדושה ואת צד הסטרא אחרא שנאחזות בכל אחד ואחד. והגם שאכמ"ל לבאר עניין זה בארוכה, לפי זה יבואר שמתוך המשל אנו למדים ששייך שהחפירה של הנחלק בתוך ביתו שלו, היא היא החפירה שחופר גם בביתו של שונאו, שהרי שניהם גרים בבית אחד וכל פגיעה בחולק היא גם פגיעה בעצמו.

ב' שמקשרי התורה אנו למדים שעניין המחלוקת זה גם כלפי האדם עם כלל הגרים בביתו, כמו בני ביתו וילדיו וכמבואר בהמשך התורה בעניין 'אשתו הראשונה' וכן בעניין קשר האב עם בנו. ועל כן גם בעניין זה כל המחלוקת היא בתוך אותו בית, שכאשר מישוהו מבני הבית מערער את יציבות הבית בכל בחינה שהיא, החפירה כנגדו היא הרס הבית שלך בעצמך.

ג' לפי שני הרבדים דלעיל, יובן עתה שגם כל העולם כולו בכלליותו הוא בית אחד גדול שמשותף לכולם, והגם שאנו חיים בעולם של פירוד שכל אחד חושב ודואג רק על המקום שלו, רבינו בא לגלות מתוך המשל והנמשל, שבאמת באמת, גם כאשר האדם חופר בבית חברו כנקמה על החפירה בביתו, כלפי האמת הוא הורס את השפע של העולם, הוא מחריב חלק מהטוב שקיים בעפר שהוא עצמיות הבריאה והדבר דומה בדיוק לאחד שחופר ביתו.

נוֹדַע בְּשַׁעְרֵי הַמִּצְיָנִים נוֹרְאוֹת תּוֹרָתָךְ, עִם זְקֻנִי אֶרֶץ בְּשִׁבְתָּךְ.
כִּיךָ פֶתַחַת בְּחֻכְמָה וְתוֹרַת חֹסֶד עַל לְשׁוֹנְךָ:
וּמִקְצַת מֶהֶם מָה שֶׁעָבְרוּ עַל שְׁפֹתֶיךָ, וְגִלְיַת לִפְנֵי תַלְמִידֶיךָ.
וְעַם נִשְׁמוֹתֵיהֶם הִתְקַשְׁרָת בְּעַת אֲמִירַת תּוֹרָתָךְ:
וְאֵת רֵעַ מַעֲשֵׂיהֶם הַכְנַעְתָּ בְּמִטָּה עֲזָה, שֶׁהֵם טוֹבֵת מַעֲשֵׂיךָ.
וְלִבְךָ שָׁפַכְתָּ בְּתַחֲנוּגִים לִפְנֵי קוֹנֶךָ:
וְהוֹסַפְתָּ וְהִגְדַּלְתָּ הַקְדָּשָׁה לְמַעַלָּה בְּתַחֲנוּגֶיךָ.
וּבִאֲוִירֵי הַתּוֹרָה מִלֵּב הָעֲלִיּוֹן הַמְּשַׁכֵּת בְּתַפְלָתָךְ
וּבְדַבּוּרִים חֲמִים כְּגַחְלֵי אֵשׁ אוֹתָם קִבַּלְתָּ בְּקִבְלָתָךְ.
הֲלֹא הִמָּה הַמַּאֲמָרִים הַקְדוּשִׁים שֶׁבְּסֹפֶר לְקוּטֵי מַאֲמָרֶיךָ:

נִשְׁגְּבוּ מֵאֵד מִחֲשֻׁבוֹתֶיךָ אֲשֶׁר חֲשַׁבְתָּ, וּמַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ.
כִּי רָצִיתָ שְׁלֹא יִפְסִיקוּ לָעַד הַדְּרָכִים וְהַנְּתִיבוֹת אֲשֶׁר בָּהֶם דְּרָכְתָּ:
וְאֵילָנוֹת רַבִּים וְרָעִים מִשֵּׁם עֲקָרְתָּ, וְעֹשֶׁשִׁים רָעִים מִשֵּׁם בְּעָרְתָּ.
וּפְעָמִים רַבִּים אָנָּה וְאָנָּה עָלִיהֶם הִלַּכְתָּ,

יַעַן שְׁיִהְיֶה דְרָךְ כְּבוֹשָׁה לְרַבִּים רָצִיתָ:
וְשְׁיִהְיֶה קִיּוֹם לָנֶצַח כָּל הַתּוֹרוֹת וְהַשִּׁיחוֹת אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ.
הֲלֹא הִמָּה כָּל דְּבָרֵי תּוֹרָתָךְ:

(מתוך 'שיר ידידות' לרבי יחיאל מענדיל בן רבי ישעיה שלום בן רבי יודל תלמיד רבינו ז"ל)